

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI**

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA OBECNÉ LINGVISTIKY



**Problematika neologismů v řeči dětí předškolního věku**

**The issue of neologisms in the speech of preschool children**

**MAGISTERSKÁ PRÁCE**

**Autor práce:** Bc. Irena Kalupová

**Studijní obor:** Obecná lingvistika a teorie komunikace

**Vedoucí práce:** Mgr. Marek Nagy, Ph.D.

**Olomouc 2012**

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 21. 8. 2012

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu magisterské diplomové práce, Mgr. Marku Nagyovi, Ph.D., za odborné vedení, vstřícný přístup, trpělivost a za mnoho cenných rad a podnětů při vypracování této práce.

Dále děkuji vedení a učitelkám mateřských škol, ve kterých jsem prováděla své dotazníkové šetření, a všem dobrovolným účastníkům experimentu za jejich spolupráci.

V neposlední řadě děkuji rodičům za všestrannou podporu při studiu na vysoké škole.

# Obsah

1	Úvod.....	6
2	Dětská řeč a neologismy.....	9
2.1	Dětská řeč.....	9
2.2	Teorie osvojení jazyka dítětem.....	9
2.2.1	Empirismus.....	10
2.2.2	Nativismus.....	11
2.2.3	Interakcionismus.....	11
2.3	Metody používané pro výzkum dětské řeči.....	12
2.3.1	Metody experimentální.....	13
2.3.2	Metody přirozeného získání dat.....	13
2.4	Ontogeneze dětské řeči.....	14
2.4.1	Preverbální fáze.....	18
2.4.2	Verbální fáze.....	18
2.4.3	Předškolní vývoj řeči.....	20
2.5	Dětské neologismy.....	22
3	WUG test a morfonologické alternace.....	24
3.1	WUG test.....	24
3.1.1	Struktura WUG testu.....	24
3.1.2	Průběh WUG testu.....	25
3.2	Alternace.....	25
3.2.1	Fonologické binární opozice.....	25
3.2.2	Morfonologické alternace.....	27
4	Výzkum.....	29
4.1	Stanovení cíle výzkumu.....	29

4.2	Příprava výzkumu .....	30
4.2.1	Metoda výzkumu .....	31
4.2.2	Hypotézy výzkumu .....	32
4.3	Realizace výzkumu .....	33
4.3.1	Objekt výzkumu .....	34
4.3.2	Předmět výzkumu .....	34
4.3.3	Průběh natáčení – sběr dat.....	35
4.3.4	Zpracování dat výzkumu.....	36
4.4	Analýza výzkumu .....	37
4.4.1	Sada č. 1 .....	37
4.4.2	Sada č. 2 .....	46
4.4.3	Sada č. 3 .....	55
4.4.4	Sada č. 4 .....	62
4.4.5	Sada č. 5 .....	69
4.4.6	Sada č. 6 .....	78
4.5	Vyhodnocení výzkumu .....	85
5	Závěr.....	96
	Anotace.....	98
	Seznam použité literatury .....	99
	Seznam zkratk.....	102
	Seznam tabulek.....	103
	Seznam grafů .....	108
	Seznam příloh.....	109

# 1 Úvod

V rámci české lingvistiky je výzkum dětské řeči téměř neprobádanou oblastí. Řeč českých dětí je popsána zejména logopedy, pedagogy a psychology.

Děti jsou neobyčejně vnímavé, zvědavé, mají velkou fantazii a snaží se napodobovat dospělé v různých oblastech lidské činnosti, hlavně při řeči svým slovním projevem. Ve věku tří až pěti let se slovní zásoba velmi rychle rozvíjí. Děti se pomocí řeči v tomto věku stále lépe dorozumívají se svým okolím.

Poznání vývoje dětské řeči – zákonitostí a tendencí – má význam nejen pro oblast teorie, ale i pro oblast praxe zvládnání (mateřského) jazyka a pro objasnění základních otázek vývoje lidské řeči. Řeč, kterou se dítě učí, je neuvěřitelně komplikovaná, sofistikovaná a má mnoho pravidel i výjimek. Děti se naučí používat ve velmi krátkém čase a bez problémů i takto složitý systém, jakým je lidská řeč.

Rozvoj řeči je jedním z klíčových momentů v celkovém vývoji dětí a začíná již v nejtělejší době dětství. Velmi významnou etapou rozvoje řeči u dětí je předškolní věk. S osvojováním řeči se u dětí rozvíjí mnoho životně důležitých schopností, jako je např. myšlení, paměť a vnímání.

„Vývoj řeči a komunikace je jedním z nejužasnějších a nejdůležitějších momentů v rámci ontogeneze. ... Postupně se řeč stává prostředkem komunikace, vztahů, spolupráce, usměrňování sociálních interakcí a zároveň také nástrojem myšlení ... Zásadním obdobím pro vývoj řeči je období do šesti až sedmi let s tím, že nejprudší tempo je do tří až čtyř let.“<sup>1</sup>

Řeč dětí ve věku tří až pěti let se stává nástrojem myšlení, rozšiřuje se aktivní i pasivní slovní zásoba. Děti v předškolním věku používají často slova, aniž by si byly jisté jejich správným významem. U dětí často dochází k oblibě vytvářet vlastní nová slova, tzv. dětské neologismy.

Tato diplomová práce se zabývá problematikou neologismů v řeči dětí předškolního věku a jejím cílem je zjistit, zda české děti ve věku čtyř až pěti let umí tvořit gramaticky správné tvary nominativu plurálu z nominativu singuláru. K tomuto výzkumu budou užita maskulina zakončená v nominativu singuláru na -b, -f, -p, -s, -š,

---

<sup>1</sup> BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. s. 28.

-v, -z a -ž. Zakončení maskulin nominativu singuláru na -b, -f, -p, -s, -š, -v, -z a -ž bylo vybráno z důvodu, že tyto hlásky jsou k sobě navzájem ve znělostní opozici. Také budou užita maskulina zakončená v nominativu singuláru na -d, -ch, -k, -t, a -r. Zakončení maskulin nominativu singuláru na -d, -ch, -k, -t, a -r bylo vybráno z důvodu, že u těchto hlásek může docházet k alternaci při tvoření nominativu plurálu.

Podle dosavadního poznání zkoumané problematiky osobnosti jako Jaroslava Pačesová (1979), Claudia Caprin a Maria Teresa Guasti (2009) uvádějí, že děti předpokládají symetrii a pravidelnost v gramatickém systému/celém jazykovém systému. Za jedny z prvních nositelů gramatických změn se považují sufixy a finály. Děti tento předpoklad symetrie vede k závěru, že všechny lexikální i gramatické tvary se tvoří na základě binárních opozic. Princip symetrie uplatňují při svém užívání jazyka. Např. na základě symetrie v jazyce připisují děti všem substantivům – bez výjimky – schopnost vyjadřovat individuálnost i plurálnost. Dále je pro děti jedním ze základních principů princip pravidelnosti. Pravidelnost je jedním z nejdůležitějších faktorů při osvojování gramatického systému dětmi. Děti si z pravidelnosti dělají univerzální pravidlo. V počátečních fázích osvojování gramatického systému si děti nepřipouštějí, že by jazyk nebyl zcela pravidelný systém a že by se v něm vyskytovaly nějaké výjimky.

Děti si prvně osvojují tvary singulárové, později dochází k osvojování tvarů plurálových. Děti potřebují vyjadřovat a odlišovat od sebe tvary singuláru a plurálu. Za tímto účelem si utváří svá dvě jednoduchá pravidla, která vyhovují také požadavkům symetrie a pravidelnosti. Tato pravidla zní:

- 1) plurál se tvoří tak, že se k tvaru singulárovému přidá finála -i;
- 2) plurál se tvoří tak, že se k tvaru singulárovému přidá finála -ové.

Děti se zvládají naučit tvar nominativu jako první. Ať už se jedná o singulár nebo plurál. Jejich častý výskyt vede u dětí k tomu, že se relativně rychle naučí jejich správnou podobu. Následně, od tvarů nominativu se děti učí tvořit pády další. Avšak než se děti naučí všechny tvary správně, tak dochází ke vzniku dětských neologismů. To dokládají např. nominativ singuláru kolouch [kolouχ] → nominativ plurálu kolouchy [kolouχi] namísto kolouši/kolouchové [kolouši/kolouχové] a nominativ singuláru vlk [vłk] → nominativ plurálu vlky [vłki] namísto vlci/vlkové [vłci/vłkové].

Při zpracování práce používám obrázkový test, dotazníkové šetření, deskripci, statistiku a tabulaci.

Práce je rozdělena do dvou částí. První část práce tvoří teoretické východisko pro zkoumanou problematiku. Zabývá se teoriemi osvojování dětské řeči, ontogenezí dětské řeči a dětskými neologismy. K nosným tématům patří dětská řeč, teorie osvojení jazyka dítětem, metody používané pro výzkum dětské řeči, ontogeneze dětské řeči a dětské neologismy. Nedílnou součástí teoretické části je WUG test a problematika alternací.

Druhou (praktickou) část práce tvoří vlastní výzkum, analýza získaných dat a jejich vyhodnocení.



## **2 Dětská řeč a neologismy**

Tato kapitola se zabývá teoriemi osvojování dětské řeči, ontogenezí dětské řeči a dětskými neologismy. Osvojování řeči dětmi je úzce spjato s biologickými, společenskými, kulturními faktory, jimiž jsou děti nejpodstatněji ovlivňovány. Mezi významné faktory pro osvojení jazyka patří způsob, jakým k osvojování dochází, kvalita jazyka, kterému je člověk vystaven, a také samotné prostředí, které působí na jedince osvojujícího si jazyk.

Rozhodující procesy pro osvojení jazyka dítětem se odehrávají především v době předškolní. Ontogeneze dětské řeči se dělí na dvě stadia – na stadium preverbální a na stadium verbální. Dětská řeč je specifickým řečovým systémem malých dětí a tzv. dětské neologismy jsou její součástí.

### **2.1 Dětská řeč**

Dětská řeč je konkrétní realizací jazykového systému. Jedná se o specifický jazykový systém malých dětí. Dětská řeč a vyjadřování pomocí ní jsou způsobem, jakým se děti dorozumívají s okolím. Tato řeč je odrazem momentálně dosáhnuté úrovně dětského myšlení, dětských zkušeností a vnímání vztahů a souvislostí mezi věcmi a jevy.

Dětská řeč je zpočátku vázaná na konkrétní situace. Nejprve se děti učí poznávat předměty, činnosti a jevy, posléze je také pojmenují. Vývoj slovní zásoby závisí na předchozích zkušenostech dítěte, pochopení situací a logických vztahů, teprve pak se jednotlivá slova stanou součástí slovní zásoby. Nejprve děti slovům rozumí, ale ještě je aktivně nepoužívají (pasivní slovní zásoba); okruh slov, která děti již v komunikaci používají, nazýváme aktivní slovní zásobou. (Záhme, 2005)

### **2.2 Teorie osvojení jazyka dítětem**

Osvojování jazyka je součástí lidské ontogeneze. Zájem o vývoj řeči u dětí má velmi staré kořeny. Způsobů, jak studovat osvojování jazyka dítětem je více. V minulosti byly tyto různé názory na vývoj dětí měněny a s nimi se pozměňovaly i teorie, jež osvětlovaly osvojování jazyka dětmi.

Teorie osvojování jazyka dětmi lze rozdělit podle vlivu působení dvou faktorů:

- ❖ faktor vnějšího prostředí;
- ❖ faktor biologický.

Podle míry uplatnění jednoho z výše zmíněných faktorů lze osvojování jazyka dětmi řadit ke třem velkým směrům:

- ❖ empirismu;
- ❖ nativismu;
- ❖ interakcionismu.

### 2.2.1 Empirismus

„Empiristický přístup považuje za hlavní determinaci v osvojování jazyka učení, vlivy prostředí a fungování jazyka pro komunikační intenci.“<sup>2</sup>

Empirismus neboli teorie učení je směr, jenž je spjat s tradicí behavioristickou. Jeho ústředním pojmem je učení. Rozvíjel se především ve 30. až 50. letech 20. století. Podle této teorie nemají děti vrozenou jazykovou schopnost, ale řeč se učí prostřednictvím přijímání podnětů ze svého okolí. Děti přicházejí na svět jako tabula rasa a postupně v průběhu svého života si osvojují různé znalosti a dovednosti.

Empiristé zastávají názor, že vědomosti jsou získávány prostřednictvím zkušeností ve spojení s interakcí s okolím a že myšlenky vstupují do mysli prostřednictvím smyslů, které jsou asociovány na základě podobnosti nebo kontrastu.

„Empiristické koncepce nahlížejí jazykovou kapacitu jako výsledek učení, k němuž dochází během socializace.“<sup>3</sup>

Při osvojování jazyka se podle empiristů uplatňuje podmiňování. Pomocí podmiňování si děti osvojují jednak receptivní, jednak i produktivní řečové dovednosti. Podmiňování funguje na principu stimul – reakce.

---

2 PRŮCHA, J. *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. s. 25.

3 SCHWARZ-FRIESEL, M. *Úvod do kognitivní lingvistiky*. s.89.

Empirismus přinesl mnohé důležité poznatky do oblasti psychologie – psychologie dítěte, do pedagogiky – částečně do pedagogiky předškolní, ale především pro primární školní pedagogiku, jen málo poznatků bylo použitelných pro lingvistiku.

### 2.2.2 Nativismus

„Racionalistický (nativistický) přístup vysvětluje osvojování jazyka na základě vrozených (dědičných) dispozic či vloh.“<sup>4</sup>

Nativismus neboli teorie vrozené jazykové kompetence je směr, jenž získal četné podněty z etologie a sociobiologie. Nativismus vznikl především jako reakce na empirismus v 60. letech 20. století. Jedním z důvodů, proč vznikl nativismus, byl fakt, že teorie empirismu nebyla schopna dát (uspokojivou) odpověď na všechny otázky týkající se osvojování jazyka dětmi.

Ústředními pojmy této teorie jsou organismus a vývoj organismu. Podle teorie nativismu má dítě vrozenou jazykovou schopnost, jež se postupně u něj rozvíjí i s jeho celým biologickým vývojem organismu; dítě nepřichází na svět jako tabula rasa. „Nativistické přístupy vycházejí z toho, že jazyková kapacita a schopnost osvojování jazyka jsou v lidském organismu geneticky zakotveny, tedy, že jsou vrozené.“<sup>5</sup>

Nativismus na rozdíl od empirismu přináší do lingvistiky více poznatků. Méně informací poskytuje ostatním vědám, např. již zmíněné pedagogice.

### 2.2.3 Interakcionismus

„Interakční přístup se pokouší o spojení obou extrémních přístupů [empirismu a nativismu] a zdůrazňuje spolupůsobení jak vrozených dispozic, tak učení dítěte a vlivy sociálního prostředí.“<sup>6</sup>

Interakcionismus je směr založený na interakci. Vznikl v 70. letech 20. století jako reakce na předchozí dvě teorie – empirismus a nativismus – a sám je v sobě skloubil do jedné teorie.

---

4 PRŮCHA, J. *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. s. 25.

5 SCHWARZ-FRIESEL, M. *Úvod do kognitivní lingvistiky*. s. 89.

6 PRŮCHA, J. *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. s. 25.

Teorie interakcionismu předpokládá, že u osvojování jazyka dítětem jsou důležité oba (výše zmíněné) faktory, na nichž byly vystavěny teorie empirismu i nativismu. Ústředním pojmem interakcionismu je tedy jednak učení, jednak i vývoj organismu.

Interakcionismus vychází z předpokladu, že rozhodující pro jazykovou schopnost u dětí je interakce samotného dětského organismu s prostředím, v němž se nachází. Dítě se při osvojování jazyka projevuje i jako kreativní tvor, ale také přijímá různé podněty ze svého okolí.

Vzhledem k tomu, že se v této teorii spojují (pozitivní) poznatky z obou předcházejících teorií, z empirismu i nativismu, a zohledňují se zkušenosti z jejich uplatňování, přináší interakcionismus relevantní poznatky, s nimiž mohou dále pracovat nejrůznější vědní obory.

## **2.3 Metody používané pro výzkum dětské řeči**

Pro každý výzkum je nutné zvolit vhodné metody. Ve své práci vycházím z děl tří osobností, v nichž se pojednává o problematice psycholingvistického výzkumu. Jedná se o dílo Ivy Nebeské, Bohumíra Chalupy a Jean Stilwell Peccei.

Iva Nebeská říká, že se k výzkumu dětské řeči přistupuje buď teoreticky, nebo empiricky. V rámci empirického výzkumu se používají čtyři různé metody na základě způsobů získávání informací. Jedná se o:

- ❖ introspekci;
- ❖ strukturované pozorování;
- ❖ nestrukturované pozorování;
- ❖ experiment.

Bohumír Chalupa uvádí, že právě „experiment je jedním ze způsobů vědeckého poznávání skutečnosti, který se zakládá na získávání dat a faktů, jejich kvantifikaci,

srovnávání, stanovení pravidel a zákonitostí, jimiž se řídí vymezený předmět zkoumání<sup>7</sup>.

Jean Stilwell Peccei dělí metody používané pro výzkum dětské řeči na metody:

- ❖ experimentální;
- ❖ přirozeného získávání dat.

### 2.3.1 Metody experimentální

Experimentální metody se používají ve výzkumných institucích, v nichž je prostředí přesně přizpůsobeno danému druhu výzkumu. Tyto výzkumy jsou řízeny experimentátorem.

Využití experimentálních metod pro výzkum pracující s dětmi má určitá úskalí. Pro děti jsou prostory, v nichž výzkumy probíhají, neznámé a většinou chvíli trvá, než si děti v tomto prostředí zvyknou. I ostatní podmínky, v nichž se daný experiment uskutečňuje, jsou pro děti neobvyklé. Všechny tyto faktory se mohou (negativně) promítnout na průběhu výzkumu.

„U experimentálního paradigmatu experimentátor formuluje konkrétní hypotézu o dětské schopnosti používat jazyk nebo rozumět určitému aspektu jazyka a pak vymyslí úkol, který vypracuje daná zkoumaná skupina. Analýza je pak vyhodnocena z výkonu této skupiny, původní hypotéza je buď vyvrácena, nebo potvrzena. Experimentální paradigmata jsou užitečná zvláště pro výzkum porozumění jazyku a získání velmi přesných informací o konkrétních jazykových rysech.“<sup>8</sup>

### 2.3.2 Metody přirozeného získání dat

Metody přirozeného získávání dat se používají většinou v prostředích, jež jsou známá a blízká těm, kteří se účastní nějakého výzkumu. V případě dětí se jedná především

---

7 CHALUPA, B. *K teoreticko-metodologickým otázkám experimentu v psychologii*. s. 16.

8 PECCEI, J. S. *Child language: A resource book for students*. s. 71 – 72.

In experimental paradigms the researcher formulates a specific hypothesis about children's ability to use or understand a particular aspect of the language and then devises a relevant task for a group of subjects to carry out. An analysis is then made of the subjects' performance to see whether the original hypothesis has been refuted or supported. Experimental paradigms are especially useful for investigating language comprehension and for obtaining highly specific data about a particular language feature.

o prostředí domácí, jesle, mateřské školy, základní školy, apod. Jedná se o prostředí, která jsou pro děti přívětivá. Děti se zde cítí příjemně a bezpečně, nepotřebují se přizpůsobovat experimentálním podmínkám – dítě si v takovém prostředí nemusí na nic zvykat, je schopno přirozeně reagovat na podněty z okolí. Nevýhodou uplatnění těchto metod však je, že prostředí, v němž se daný výzkum uskutečňuje, může být hlučné nebo tam mohou působit jiné rušivé elementy. Působení takového prostředí nakonec znesnadní nebo zcela znemožní interpretaci získaných dat.

„Přirozená paradigmatata mají tu výhodu, že produkují spontánní, přirozená data. Nicméně jestliže je experimentátor skutečně přítomen během sběru dat, tak se může ukázat jako rušivý element, to pak může vést k méně ‚přirozenému‘ řečovému chování jednak u dítěte, jednak u jeho vychovatelů. Navíc špatná akustika doma nebo v mateřské škole způsobí, že hluk v pozadí znemožní pochopit nebo přepsat některá [nahraná] data. Do jisté míry se mohou tyto problémy obejít speciálně navrženým výzkumným centrem, které slouží tomuto účelu. Děti si [zde] mohou hrát volně s hračkami, když mluví s rodiči a ostatními dětmi. [Zde] lze použít modernější a méně rušivé záznamové zařízení, experimentátoři také nejsou takovými rušivými elementy, protože jsou za zrcadlem.“<sup>9</sup>

## 2.4 Ontogeneze dětské řeči

V obecné rovině je ontogeneze řeči u všech jedinců individuální záležitostí. Ontogenezi řeči tvoří několik stádií. Jednotlivá stádia řeči se vzájemně prolínají, nemají pevné hranice. Někdy bývají jednotlivá vývojová stádia dětské řeči ohraničena (přibližným) věkem, někdy bývají označena charakteristickým rysem daného vývojového stádia řeči, avšak většinou bývají u jednotlivých vývojových stádií řeči uvedeny obě označení, věk i charakteristický rys daného vývojového stádia.

Všeobecně se stádia ontogeneze řeči dělí na fázi:

- ❖ preverbální;

---

<sup>9</sup> PECCEI, J. S. Child language: A resource book for students. s. 71.

Naturalistic paradigms have the advantage of producing spontaneous, natural data. However, if the researcher is actually present during the data gathering, this can prove disruptive and lead to less "natural" language behavior both from the child and the caregivers. In addition, the poor acoustics in the home or a nursery school are such that background noise can render some of the data impossible to understand or transcribe. To a certain extent, using a purpose-designed research center can circumvent these problems. The child is allowed to play freely with toys while talking with parents or other children. More advanced, and less obtrusive recording equipment can be used, and the observers are less obtrusive as well, usually behind a two-way mirror.

❖ verbální.

Fáze preverbální trvá od narození přibližně až do jednoho roku věku dítěte. Na tuto fázi plynule navazuje fáze verbální, jejíž vývoj končí až smrtí. Obě fáze, preverbální i verbální, jednotlivé osobnosti povětšinou člení na menší a ohraničenější období.

V díle *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let* K. Eileen Allen a Lyn R. Marotz vymezují vývojová stádia dětské řeči věkově. Vývoj dětské řeči je podle nich realizován obdobími:

- ❖ od narození do konce prvního měsíce věku;
- ❖ od jednoho měsíce do čtyř měsíců;
- ❖ od čtyř měsíců do osmi měsíců;
- ❖ od osmi měsíců do dvanácti měsíců;
- ❖ od dvanácti měsíců do dvaceti čtyř měsíců;
- ❖ od dvaceti čtyř měsíců do konce období předškolního.

Bohuslav Hála v díle *Hlas, řeč, sluch: základní věci z anatomie, fyziologie a hygieny hlasového, mluvicího i sluchového ústrojí, z foniatrie, fonetiky, orthoepie, orthofonie atd.* rozlišuje vývoj dětské řeči na období:

- ❖ broukání;
- ❖ žvatlání;
- ❖ napodobování;
- ❖ rozumění;
- ❖ rozvoje spontánní řeči.

Dle tvrzení Bohuslava Hály nejsou jednotlivé vývojové stupně řeči přesně ohraničené a následují po sobě bez ostrého přechodu, případně se i překrývají.

Podle díla *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči* Dany Kutákové se vývoj dětské řeči realizuje v období:

- ❖ křiku<sup>a</sup>;
- ❖ žvatlání<sup>b</sup>;
- ❖ prvního slova<sup>c</sup>;

- ❖ rozvoje řeči.

Viktor Lechta v díle *Symptomatické poruchy řeči u dětí* stejně jako K. Eileen Allen a Lyn R. Marotz vymezuje jednotlivá řečová stádia věkovou hranicí. Podle Viktora Lechty prochází vývoj dětské řeči obdobím:

- ❖ od narození do dvou měsíců;
- ❖ kolem druhého až třetího měsíce;
- ❖ kolem třetího až čtvrtého měsíce;
- ❖ kolem čtvrtého až šestého měsíce;
- ❖ kolem šestého až osmého měsíce;
- ❖ kolem osmého až desátého měsíce;
- ❖ kolem desátého až dvanáctého měsíce;
- ❖ kolem jednoho až jednoho a půl roku;
- ❖ kolem jednoho a půl až dvou let;
- ❖ kolem dvou až dvou a půl let;
- ❖ kolem dvou a půl až tří let;
- ❖ kolem tří až tří a půl let;
- ❖ kolem tří a půl až čtyř let;
- ❖ kolem čtyř až pěti let;
- ❖ kolem pěti až šesti let.

Karel Ohnesorg v díle *O mluvním vývoji dítěte* člení vývoj dětské řeči na období:

- ❖ křiku;
- ❖ broukání;
- ❖ prvních artikulovaných hlásek;
- ❖ nápodoby;
- ❖ počátků a původu řeči<sup>d</sup>.

Období křiku nemá podle Karla Ohnesorga nic společného s pozdějším rozvojem řeči u dětí. Karel Ohnesorg tvrdí, že se jedná pouze o reflexivní činnost spojenou s dýcháním; tvorba hlasu je pouze přidruženým jevem k dýchání.



Jaroslava Pačesová v díle *Vývoj dětské řeči v předškolním věku: (logopedická prevence I.)* rozděluje jednotlivá vývojová stádia lidské řeči na období:

- ❖ křiku kojenců;
- ❖ broukání;
- ❖ žvatlání<sup>e</sup>;
- ❖ vlastního vývoje řeči.

Podle díla *Logopedie předškolního věku* Miloše Sováka probíhá vývoj dětské řeči ve stádiích:

- ❖ hlas (= období broukání);
- ❖ žvatlání;
- ❖ primární artikulační okruh a pudové žvatlání;
- ❖ sekundární artikulační okruh a napodobovací žvatlání;
- ❖ terciální artikulační okruh a napodobování mateřštiny.

V díle *Kognitivní psychologie* Roberta J. Sternberga prochází ontogeneze řeči stádiem:

- „1. broukání (cooing), které zahrnuje všechny možné hlásky;
2. žvatlání (babbling), do něhož patří jednotlivé fonémy, které charakterizují kojencův primární jazyk;
3. izolovaná, jednotlivá slova;
4. dvouslovné kombinace a telegrafická řeč;
5. základní dospělá struktura vět (přibližně ve věku kolem čtyř let) doprovázená trvalým rozšiřováním slovníku.“<sup>10</sup>

František Trávníček v díle *Pátý sjezd (první slovanský) pro výzkum dítěte v Brně 28. – 31. října 1933* rozděluje vývoj dětské řeči na období:

- ❖ křiku;
- ❖ broukání;

---

<sup>10</sup> STERNBERG, R. J. *Kognitivní psychologie*. s. 337.

- ❖ rozumění;
- ❖ vlastního vývoje řeči.

### **2.4.1 Preverbální fáze**

Preverbální fázi ontogeneze tvoří tři řečová stádia, a to období křiku, období broukání a období žvatlání.

První řečové stadium označováno jako období křiku, trvá od narození až přibližně do dvou či tří měsíců. V tomto období se dítě se svým okolím dorozumívá pomocí křiku a pláče. Tyto hlasové projevy dítěte jsou prvními projevy novorozence, mají reflexivní charakter.

S cílenějšími pohyby jazyka a rtů dítě postupně objevuje možnosti lepší komunikace se svým okolím. Tímto krokem přechází první období do období druhého, které je označováno jako období broukání.

Období broukání trvá přibližně od dvou či tří měsíců až do šesti měsíců. Jádro hlasových projevů dětí v tomto období tvoří nejčastěji vokály připomínající vokály a nebo e či bilabiální konsonanty. Jednotlivé hlásky nejsou ještě v tomto období od sebe jednoznačně rozlišeny/vyděleny.

Preverbální fáze končí obdobím žvatlání, v němž plynule přechází období broukání. Období žvatlání trvá přibližně od šesti měsíců do jednoho roku a těsně předchází vlastní řeči. Tzv. žvatláním dítě napodobuje zvuky z okolí. Díky žvatlání si také zvyká na navazování kontaktu se svým okolím prostřednictvím řeči, jíž začíná i rozumět.

### **2.4.2 Verbální fáze**

Verbální fáze bývá častěji označována jako období vlastního vývoje řeči – děti v této době začínají vyslovovat první skutečná slova. První slova dětí bývají nejčastěji jednoslabičná nebo dvouslabičná. Vlastní vývoj řeči začíná přibližně okolo jednoho roku a navazuje na období předcházející; toto období prochází celým zbytkem života, končí až smrtí.

Děti už ve věku okolo čtyř či pěti let zvládají tvořit základní větné struktury, jež jsou srovnatelné s těmi, které používají dospělí. Slovní zásoba čtyřletého dítěte značně

vzrůstá, avšak stále u něj přetrvávají některé gramatické chyby. Ve věku pěti let už dítě mluví zcela plynně a téměř správně užívá všech gramatických pravidel; verbální fáze věkem čtyř let nekončí. Mezi čtvrtým a pátým rokem končí pouze osvojování gramatiky.

S vlastním vývojem řeči úzce souvisí jazykový cit<sup>f</sup>, který „je neodmyslitelným předpokladem pro rozvíjení gramatické správnosti řeči“<sup>11</sup>. Předškolní děti jej nemají ještě dostatečně vyvinutý<sup>g</sup>, a proto dochází k situacím, kdy děti užití v komunikaci nějaký výraz – dětský neologismus, okazionalismus, agramatismus, atd., který není v souladu s jazykovou normou dospělých. Předškolní děti si postupně osvojují gramatická pravidla (primárně) rodného jazyka. Ta přibližně do tří let moc nerespektují – většinu z nich nepoužívají; ty, které používají, si zjednodušují a přizpůsobují. Děti se mezi třetím a čtvrtým rokem postupně obeznamují s většinou gramatických pravidel, snaží se přizpůsobovat při užívání těchto pravidel jazykové normě dospělých, avšak ne vždy se jim to plně daří. Po čtvrtém roce děti znají všechna gramatická pravidla; jejich užití ze strany dětí není pokaždé správné. Po pátém roce se vyjadřování dětí za pomoci znalosti gramatických pravidel ve svém základu podobá řeči dospělých.

Vlastní vývoj řeči lze stejně jako preverbální fázi rozdělit do tří velkých období:

- ❖ období trvající přibližně od jednoho roku do tří let věku;
- ❖ období od tří do čtyř let;
- ❖ období od čtyř let až do smrti.

Všeobecně lze konstatovat, že u dětí probíhá intenzivní vývoj řeči do pátého, případně šestého roku věku.

První období v sobě zahrnuje stádium jednoslovných promluv, dvouslovných promluv a telegrafickou řeč. Věkově toto období odpovídá přibližně jednomu až třem letům. Mezi prvním a druhým rokem života se u dětí rozšiřuje značně slovní zásoba – pasivní slovní zásoba je rozsáhlejší než aktivní slovní zásoba. Děti komunikují pomocí jednoslovných vět, napodobují mluvní vzory – dospělé, především své rodiče, děti si opakují svá i cizí slova. Mezi druhým a třetím rokem života se rozvíjí samostatná řeč, děti začínají tvořit jednoduché věty, především

---

11 KLENKOVÁ, J., KOLBÁBKOVÁ, H. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte*. s. 110.

dvouslovné, a začínají používat gramatické tvary. Při užívání různých gramatických tvarů dětmi dochází v některých případech ke tvoření tvarů, které se neshodují s jazykovou normou dospělých – jedná se o situace, kdy děti potřebují vyjádřit cokoli, k čemu jim nestačí jejich stále ještě relativně omezená slovní zásoba, na niž uplatňují příliš striktně některé z gramatických pravidel. S rozvojem této dětské slovní zásoby klesá i četnost gramatických tvarů, které jsou v rozporu s jazykovou normou dospělých. Děti také v této době zjišťují, že mohou prostřednictvím řeči komunikovat se svým okolím, ovládat a usměrňovat dospělé, případně mohou dosahovat své vytyčené cíle.

Druhé období trvá přibližně od tří do čtyř let. V tomto věku se řeč dětí v komunikaci se svým okolím zdokonaluje, děti začínají používat v komunikaci s okolím kromě konkrétních i abstraktní výrazy, nadále se rozšiřuje dětská slovní zásoba díky získávání nových znalostí, zkušeností a dovedností. Děti používají gramatická pravidla, někdy i nadměrně, tak, aby vše v jazyce mělo systém a řád; děti v tomto období nezohledňují plně jazykovou normu dospělých. Děti se snaží o samostatné vyjadřování, k němuž potřebují pouze minimální pomoc svého okolí.

Poslední, třetí období začíná okolo čtvrtého roku. V tomto období má vyjadřování dětí víceslovnou strukturu, jejich výpovědi začínají být složitější – tří- a víceslovné jednoduché věty, ale někdy i souvětí. Z gramatického hlediska se řečové projevy dětí stále zdokonalují a neustále se rozšiřuje dětská slovní zásoba. Na přelomu čtvrtého a pátého roku by měly děti znát i správně užívat gramatická pravidla svého rodného jazyka.

### **2.4.3 Předškolní vývoj řeči**

Předškolní vývoj řeči je součástí verbální fáze ontogeneze řeči a je úzce provázán s předškolním vývojem ostatních schopností a dovedností. Jedná se o dobu, kdy se dítě vzdělává/mělo by se vzdělávat v mateřské škole; jinými slovy, věkové období přibližně mezi třetím a pátým rokem<sup>h</sup>. Ve věku mezi třetím a pátým rokem se zdokonaluje forma i obsah řečových schopností dětí a značně se rozšiřuje dětská slovní zásoba. To vše vede děti v tomto věku k tomu, že snadněji navazují styk se svým okolím. Pomocí řeči se učí chovat ve společnosti a vyjadřovat své vlastní city a pocity.

Od třetího roku si děti začínají osvojovat gramatickou stavbu vět a začínají mluvit ve vícečlenných větách. Kolem čtvrtého roku nastává intelektualizace řeči, jež pokračuje až do dospělosti. V této době děti už obvykle používají všechny slovní druhy, mluví v souvětích. Mezi čtvrtým a pátým rokem by měl být řečový projev gramaticky správný; výslovnost však může být ještě nepřesná. Přibližně ve věku pěti, někdy až šesti, let se u dětí dokončuje formální vývoj zvukové stránky řeči. Dochází také k dokončování osvojování gramatické stavby vět. Před nástupem do školy by dětská řeč neměla vykazovat žádné nápadné odchylky od gramatické normy.

### **Charakteristika řeči v mateřské škole**

Děti v předškolním věku, v době navštěvování mateřské školy, se neučí o jednotlivých jazykových jevech. Děti předškolního věku intuitivně pracují s jazykovými pravidly, jimiž se jazyk řídí. Tato jazyková pravidla si osvojují na základě poslechu svých mluvních vzorů. ... V předškolním věku se primárně u dětí rozvíjí řečová komunikace, jejímž důležitým předpokladem je rozvoj srozumitelné výslovnosti řeči a intuitivní používání jazykových pravidel. ... Díky tomu děti používají nejen slova podléhající normě daného jazyka, ale i tzv. dětské neologismy včetně okazionalismů. (<http://www.osu.cz/fpd/kcd/hoste/slovotvorba.doc><sup>1</sup>)

### **Gramatická rovina jazyka**

Při úvahách a výzkumu vývoje dětské řeči nesmí být opomenut ani vývoj řeči z hlediska jazykových rovin. Tento vývoj je možné rozdělit na čtyři jazykové roviny, v nichž probíhá vývoj dětské řeči zároveň:

- ❖ rovina foneticko – fonologická;
- ❖ rovina morfologicko – syntaktická;
- ❖ rovina lexikálně – sémantická;
- ❖ rovina pragmatická.

Gramatická rovina jazyka je podle Jiřiny Klenkové a Evy Kolbábkové ta jazyková rovina, v níž se „v podstatě odráží stupeň vývoje jedince. Gramatiku si dítě osvojuje v průběhu života napodobováním v každodenním styku s mluvícím okolím. Dítě tak vniká do tajů jazykového systému a osvojuje si principy gramatiky, tvoření slov, vět, učí se vybírat vhodné jazykové prostředky, snaží se užívat řeč ve společenském styku. Vývoj základních gramatických struktur (správné užívání rodu, čísla, pádu, stavba vět,

správné používání všech slovních druhů, stupňování přídavných jmen) je zpravidla ukončen kolem pátého roku.<sup>12</sup>

Ilona Bytešniková tvrdí, že se v rámci gramatické roviny jazyka uplatňují gramatická pravidla a gramatická správnost např. slov, pádu, apod. Děti si osvojují gramatiku nejprve pozorováním, později i napodobováním mluvních vzorů. Zároveň si také pamatují to, co někdy slyšely a snaží se pak následně uplatnit získané gramatické znalosti v situacích, kdy chtějí samy sdělit něco svému okolí. (Bytešniková, 2007).

## 2.5 Dětské neologismy

Podle Edvarda Lotka je neologismus „nevžitý, neustálený tvar, nové slovo, popř. jeho nové užití n. jiná nová jednotka v jazyce vzniklá, resp. vznikající, popř. do něj převzatá odjinud z potřeby pojmenovat něco nového“<sup>13</sup>.

Děti neumí pojmenovat správně<sup>1</sup> všechno, s čím přichází do kontaktu, avšak to jim nebrání v tom, aby si vytvořily svá vlastní pojmenování, tzv. dětské neologismy. Děti si s řečí rády hrají a experimentují. Z těchto řečových her a experimentů vznikají dětské neologismy, které jsou součástí dětské řeči.

Děti neznají všechny výrazy, jimiž by pojmenovaly to, s čím někdy přišly do kontaktu. To jim ale vůbec nebrání v tom, aby si vymyslely zcela nová pojmenování či aby si upravily nebo přizpůsobily nějaké jim známé slovo. Tak dochází ke komolení či krácení slov běžně užívaných dospělými. Výjimkami nejsou ani hláskové přesmyčky, slova vzniklá z neznalosti deklinačních a konjugačních pravidel. Většina dětských neologismů nemá v řeči dospělých svůj vlastní ekvivalent.

„Mezi 2. a 5. rokem života procházejí děti fází velké tvořivosti v jazykové oblasti. Vymýšlejí si slova, jsou uneseny nesmyslnými verši nebo do svých výroků vkládají nevhodná slova. Někdy se baví ve svém vlastním jazyce nebo to alespoň předstírají. Experimentují s jazykem a přitom si jej prostřednictvím hry osvojují. ... V 5 – 6 letech takové pokusy mizí. Dítě již získalo přiměřenou slovní zásobu a povědomí o některých pravidlech, pomocí nichž se slova spojují, a na tom může dál stavět.“<sup>14</sup>

---

12 KLENKOVÁ, J., KOLBÁBKOVÁ, E. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte*. s. 94.

13 LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. s. 78.

14 ŽIŽKOVÁ, Růžena. *K rozvíjení poznání, myšlení a řeči dětí předškolního věku*. s.27.

Děti obvykle kolem třetího roku používají ke komunikaci se svým okolím základní slovní zásobu, osvojují si a začínají užívat gramatická pravidla. Děti se v předškolním období naučí používat všechna gramatická pravidla. Avšak, v průběhu předškolního věku si děti často vytvářejí své specifické výrazy, neologismy, které vycházejí z velké části z ne/uplatňování gramatických pravidel – většinou se jedná:

- ❖ o neuplatnění gramatického pravidla z důvodu jeho neznalosti;
- ❖ o (nadměrné) uplatňování některého gramatického pravidla na několik různých jevů (včetně jevů, na něž se dané gramatické pravidlo nevztahuje).

### **Tvarové neologismy – agramatismy**

Podle *Nového akademického slovníku cizích slov A – Ž* je agramatismus „porucha schopnosti vyjadřovat se gramaticky správně“<sup>15</sup>.

Agramatismy přítomné v mluveném projevu dětí předškolního věku jsou projevem toho, že tyto děti nedokáží správně vytvářet a spojovat slova, fráze, věty, apod. Příklady nesprávné deklinace jsou např. nominativ plurálu kříži namísto kříže a nominativ plurálu verši namísto verše.

V řečovém projevu dětí předškolního věku se často objevují agramatismy. Ty na jednu stranu svědčí o tom, že děti neumí tvořit gramaticky správné tvary, na druhou stranu svědčí také o tom, že si děti osvojují řeč tvůrčím způsobem.

---

<sup>15</sup> KRAUS, J. i. et al. *Nový akademický slovník cizích slov A – Ž*. s. 29.

### 3 WUG test a morfonologické alternace

WUG test je lingvistický experiment, jehož autorkou je Jean Berko Gleason. Jean Berko Gleason navrhla WUG test v roce 1958 tak, aby bylo možné probádat způsob, jakým si děti osvojují jednotlivé gramatické jevy. WUG test použili pro výzkum dětské řeči např. Denisa Bordag, Annemarie Odilia Kerkhoff a Daniel Issac Slobin.

#### 3.1 WUG test

Jean Berko Gleason vytvořila v roce 1958 lingvistický experiment známý jako WUG test. Tento test navrhla ke zjišťování, jakým způsobem si děti osvojují gramatické jevy. V tomto testu se pracuje s novými, tzv. umělými slovy/pseudoslovy, slovy vytvořenými speciálně pro účel WUG testu. Díky těmto nově vzniklým pseudoslovům je zajištěno, že se děti s nimi nikdy v minulosti nesetkaly. Takto zkonstruovaným WUG testem se vyvrací hypotéza o přímém napodobování gramatických pravidel. Na původní verzi WUG testu Jean Berko Gleason navázali např. Daniel Issac Slobin a Denisa Bordag. Výhodou WUG testu je, že může být užit i u velmi malých dětí. I velmi malé děti jsou ochotny spolupracovat s experimentátorem, rozumí jednoduchým zadáním testových úloh. WUG test pojmají většinou jako specifický druh hry.

##### 3.1.1 Struktura WUG testu

Originální/původní verze WUG testu, který navrhla Jean Berko Gleason, obsahovala dvacet osm testových úloh. Pomocí tohoto testu zjišťovala u anglických dětí ve věku čtyř až sedmi let osvojování některých jevů z oblasti anglické gramatiky. Ke každé z dvaceti sedmi testových úloh se vztahovala jedna obrázková kartička, jejímž prostřednictvím zkoumala Jean Berko Gleason:

- ❖ tvoření plurálu ze singuláru;
- ❖ tvoření préterita;
- ❖ tvoření deminutiv;
- ❖ tvoření kompozit a derivátů;



- ❖ tvoření verb ve 3. osobě singuláru;
- ❖ tvoření singuláru a plurálu u přivlastňovacích pronomen;
- ❖ tvoření komparativu a superlativu adjektiv;
- ❖ tvoření deagentních vět;
- ❖ odvozování adjektiv.

Poslední, dvacátá osmá úloha spočívala ve (správném) přiřazení dvou pojmů k sobě.

Pozdější verze WUG testu inspirované původním testem Jean Berko Gleason jsou tvořeny různým počtem obrázkových černobílých nebo barevných kartiček. Na nich jsou nakresleny obrázky se stručným popisem vztahujícím se ke zkoumanému jazykovému jevu, např. se jedná o děje, výrazy obličeje apod.

### 3.1.2 Průběh WUG testu

Experiment probíhá tak, že experimentátor ukáže dítěti jednu obrázkovou kartičku s načrtnutou kresbou např. ptáčka a stručným popisem pod ním a řekne např.: „Jé, podívej, tady je jeden wug.“ Poté vezme druhou kartičku, na níž jsou nakresleni dva ptáčci, a řekne: „Dívej, tady je ještě jeden. Teď jsou tu dva. To jsou dva \_\_\_\_.“ Děti, které už mají osvojené gramatické pravidlo pro tvoření plurálu, automaticky doplní gramaticky správný plurálový tvar, v originální anglické podobě wugs, v případě češtiny wugové/wuzi.

## 3.2 Alternace

Alternace je obměna, střídání. Hlásková alternace znamená, že se hláskový sklad v různých morfémech slova obměňuje. Tyto hláskové alternace jsou jednak vokalické, jednak konsonantické. Vokalické i konsonantické alternace jsou binární. Konsonantické alternace jsou realizovány i v rámci konsonantických skupin.

### 3.2.1 Fonologické binární opozice

Binární fonologické opozice jsou privativní a účastní se jich vždy dva fonémy, které jsou k sobě navzájem protikladné. U privativních fonologických opozic je jeden člen této opozice charakterizován přítomností nějakého atributu/příznaku,

druhý nepřítomností tohoto atributu/příznaku. Binární fonologické opozice jsou vokalické (kvalitativní a kvantitativní) a konsonantické (nazálnosti, znělostní). Jedná se např. o opozici mezi fonémy p a b – znělostní ne/příznak; oba tyto fonémy mají stejný srovnávací základ: fonémy p a b jsou oba bilabiální orální okluzivy.

Privativní fonologické opozice jsou charakteristické tím, že pouze jeden člen kontrastující dvojice se vyznačuje daným atributem/příznakem. Privativní fonologické opozice tvoří čtyři velké skupiny:

- ❖ skupinu kvalitativní;
- ❖ skupinu kvantitativní;
- ❖ skupinu nazálnosti;
- ❖ skupinu znělostní.

Fonologická opozice kvalitativní je charakteristická pro vokály. U této fonologické opozice dochází k tomu, že oba členy této opozice jsou různými vokály. Jedná se např. o opozici -ů/-o-: dům/domy.

Fonologická opozice kvantitativní je charakteristická pro vokály. U této fonologické opozice dochází k tomu, že jeden člen této opozice je krátký a druhý člen této opozice je dlouhý. Jedná se např. o opozici -i- (-y-)/-í- (-ý-): byt/být.

Fonologická opozice nazálnosti je charakteristická pro konsonanty. U této fonologické opozice dochází k tomu, že jeden člen této opozice nemá příznak nazálnosti a druhý člen této opozice obsahuje příznak nazálnosti. Jedná se např. o opozici b/m.

Fonologická opozice znělosti je charakteristická také pro konsonanty. U této fonologické opozice dochází k tomu, že jeden člen této opozice je neznělý a druhý člen této opozice je znělý. Jedná se např. o opozici -t/-d: plot/plod. Opozice znělosti se uplatňuje především u šumových/pravých konsonantů, zvláštní postavení má tato opozice u konsonantů ch a h, specifické postavení pro tuto opozici má konsonant ř. Fonologická opozice znělosti je doplňujícím kritériem při tradičním třízení šumových/pravých konsonantů podle místa a způsobu tvoření jejich základního alofonu.

Alternace fonémů v korelačním vztahu/střídání znělých a neznělých konsonantů je jevem velmi pravidelným a chápe se jako jev pouze fonetický. Projev neutralizace znělostní opozice se týká pozice konsonantu na konci slova a pozice konsonantu

předcházejícího jiný neznělý konsonant (ve výslovnosti). Znělost konsonantu se projevuje v pozicích předcházejících znělý konsonant a konsonantu nacházejícího se mezi dvěma vokály. Projev znělého nebo i neznělého konsonantu se týká pozice konsonantu předcházejícího vokál/vokály, sonoru, konsonant j a konsonant v.

### 3.2.2 Morfonologické alternace

Morfonémy jsou tvořeny skupinami fonémů, které se účastní alternací. Tyto alternující fonémy tvoří tzv. alternační řady, jež jsou obvykle dvoučlenné, někdy tříčlenné.

Morfonologická alternace je „fonologicky nepodmíněná zákonitá záměna téhož morfému při tvoření slov“<sup>16</sup>. Morfonologické alternace nejsou náhodnými jevy v jazyce, nýbrž jsou důsledkem vývoje v jazyce. Morfonologické alternace jsou jednak vokalické, jednak konsonantické. V jazyce se vokalické i konsonantické morfonologické alternace vyskytují zcela zákonitě a pravidelně.

#### 3.2.2.1 Vokalické alternace

Vokalické alternace jsou charakteristické střídáním jednoduchých vokálů a tvoří tři velké skupiny:

- ❖ skupinu alternací vokálu s nulovým vokalickým stupněm (nulovým fonémem), tj. alternace vznikové a zánikové;
- ❖ skupinu kvalitativních alternací u vokálů, tj. alternace mezi různými vokály.
- ❖ skupinu kvantitativních alternací u vokálů, tj. alternace mezi krátkými a dlouhými vokály;

U morfonologické alternace vokálu s nulovým fonémem dochází k alternaci plného vokalického stupně s nulovým vokalickým stupněm. Tyto morfonologické alternace jsou buď vznikové, nebo zánikové. Jedná se např. o alternace  $-\theta/-$  e  $-$ : matka/matek a  $-e/-\theta$ : pes/psi.

U morfonologické alternace kvalitativní dochází k alternaci dvou odlišných fonémů. Jedná se např. o alternace  $-e/-a$ : vejce/vajec a  $-é/-í$ : polévka/polívka.

---

<sup>16</sup> PETR, Jan. et al. Mluvnice češtiny I., Fonetika, fonologie, morfonologie a morfémika, tvoření slov. s. 182.

U morfonologické alternace kvantitativní dochází k alternaci mezi dlouhými a krátkými vokály; jedná se o alternaci kvantity vokálů. Tyto morfonologické alternace se nazývají dloužení a krácení. Jedná se např. o alternace -i/-í-: uši/uší a -á/-a-: brána/bran.

### 3.2.2.2 Konsonantické alternace

Konsonantické alternace jsou charakteristické jednak střídáním jednoduchých konsonantů, které tvoří dvě skupiny, jednak střídáním celých skupin konsonantů, které tvoří také dvě skupiny.

Konsonantické alternace charakteristické střídáním jednoduchých konsonantů jsou:

- ❖ palatalizace;
- ❖ depalatalizace.

U morfonologické alternace palatalizace dochází k alternaci mezi tvrdým a měkkým konsonantem. Jedná se např. o alternace -d/-ď-: had/hadi [hat/had'i], a -ch/-š-: hroch/hroši [hrox/hroši].

U morfonologické alternace depalatalizace dochází k alternaci mezi měkkým a tvrdým konsonantem. Tento typ morfonologické alternace je opačným procesem k předchozímu typu morfonologické alternace. Jedná se např. o -ď/-d-: plodit/plod [plod'it/plot] a -ť/-t-: platit/plat [plat'it/plat].

## 4 Výzkum

Pro výzkum dětské řeči jsem si zvolila metodu lingvistického experimentu, tzv. WUG testu, jehož autorkou je Jean Berko Gleason. Tento test byl zvolen na základě několika kritérií:

- ❖ WUG test byl použit při výzkumu dětské řeči u českých i zahraničních dětí;
- ❖ WUG test zvládnou absolvovat i velmi malé děti;
- ❖ testové položky jsou doprovázeny obrázky;
- ❖ WUG test má jednoduchý design;
- ❖ zadání testovaného úkolu se snadno chápe, apod.

### 4.1 Stanovení cíle výzkumu

Pro zpracování diplomové práce jsem vzhledem ke zvolenému tématu použila metodu experimentu. V první řadě bylo nutné, abych si stanovila cíl výzkumu.

Při stanovení cíle jsem vycházela z následujících teoretických poznatků, které jsem chtěla výzkumem na vzorku dětí ve věku čtyř až pěti let ověřit.

Při osvojování především mateřského jazyka dětmi v raném věku se očekává, že děti předpokládají, že jazyk je systémem symetrickým – např. u substantiv má každý tvar singuláru i tvar plurálu<sup>17</sup> – a systémem pravidelným – např. u substantiv se tvoří tvar plurálu z tvaru singuláru tak, že se k tvaru singuláru přidá např. finála *-i*<sup>18</sup>. V počátečních fázích osvojování gramatického systému si děti nepřipouštějí, že by řeč nebyla zcela pravidelným systémem a že by se v něm vyskytovaly nějaké výjimky. Jedny z prvních slabik a slov znějí často dospělým komicky, avšak s postupným osvojováním a lepší znalostí řeči jsou slabiky, slova, věty a souvětí vyslovená dětmi gramaticky správná.

Děti si při osvojování gramatické kategorie čísla zejména v mateřském jazyce osvojují prvně tvary singulárové, později tvary plurálové. Prvními pádovými tvary,

---

<sup>17</sup> Děti vede předpoklad symetrie k tomu, že všechny lexikální i gramatické tvary se tvoří na základě binárních opozice.

<sup>18</sup> Pravidelnost je jedním z nejdůležitějších faktorů při osvojování gramatického systému jazyka dětmi. Děti si z pravidelnosti dělají univerzální pravidlo.

kteře se zvládají děti naučit, jsou tvary nominativu. Ať už se jedná o tvary singuláru nebo plurálu. Jejich častý výskyt vede u dětí k tomu, že se relativně rychle naučí jejich správnou podobu. Následně, od tvarů nominativu singuláru i plurálu se děti učí tvořit tvary ostatních pádů v singuláru i plurálu. Avšak než se děti naučí všechny tvary gramaticky správně, tak dochází ke vzniku tzv. dětských neologismů. Např. nominativ singuláru kloub [kloup] a nominativ plurálu kloubové [kloubové] namísto správného tvaru nominativu plurálu klouby [kloubi].

Při potřebě odlišovat navzájem od sebe tvary singuláru a plurálu v jazykovém systému se u dětí uplatňují předpoklady symetrie a pravidelnosti, na jejichž základě si děti utváří jednoduchá pravidla, podle nichž se z tvarů singulárových tvoří tvary plurálové. Tato elementární pravidla děti produkují především v době, kdy si osvojují jednotlivé principy gramatiky, tedy v době ve věku (dvou) tří až pěti (šesti) let. Jedná se např. o pravidlo, které zní: tvary plurálu se tvoří tak, že se k tvaru singulárovému přidá vždy finála -i. Děti svá jednoduchá pravidla postupně přizpůsobují a mění vzhledem ke svým nově nabytým znalostem o jazyce až přibližně do pěti let, kdy je zpravidla ukončen vývoj základních gramatických struktur.

Cílem výzkumu je ověření, zda děti ve věku čtyř až pěti let, tvoří v nominativu plurálu neologismy. Nebo zda už mají ukončen vývoj základních gramatických struktur a tudíž používají gramaticky správné tvary nominativu plurálu.

## 4.2 Příprava výzkumu

Pro úspěšnou realizaci výzkumu bylo nutné, abych výzkum pečlivě naplánovala a připravila. Příprava výzkumu zahrnovala:

- ❖ zvolení vhodné metody, přičemž jsem vycházela z prostudované odborné literatury;
- ❖ rozhodnutí o vybrání vhodného vzorku dětí, jenž se výzkumu zúčastní;
- ❖ nastavení vhodných podmínek výzkumu;
- ❖ vybrání vhodného místa pro uskutečnění výzkumu;
- ❖ zvolení vhodných nástrojů/pomůcek výzkumu;
- ❖ vybrání vhodného záznamového zařízení pro sběr dat výzkumu;

❖ zvolení vhodného aparátu pro analýzu a vyhodnocení dat výzkumu.

Součástí přípravy výzkumu bylo také zpracování průvodního dopisu, jímž jsem oslovila rodiče dětí, které se účastnily výzkumu. Mé rozhodnutí seznámit rodiče s podstatou a cílem výzkumu a získání souhlasu vycházelo z toho, že daný výzkum byl prováděn u dětí ve věku čtyř až pěti let navštěvujících mateřskou školu. Pro získání souhlasu jsem tedy vypracovala průvodní dopis pro rodiče, jehož součástí byl odpovědní lístek, ve kterém mohli rodiče vyjádřit svůj ne/souhlas se zařazením svého dítěte do výzkumu.

Souhlasy rodičů pro vykonání experimentu jsem obdržela na základě průvodního dopisu a rodičům, kteří souhlasili se zařazením svých dětí do výzkumu, byl předán k vyplnění krátký dotazník. Dotazník nesloužil k přímému výzkumu. Dotazníkovým šetřením jsem zkoumala pouze vnější vlivy za účelem zařadit do výzkumu děti mající přibližně stejné charakteristiky (např. věková kategorie dětí, rodinné jednojazyčné prostředí apod.). Dotazník je přiložen v příloze č. 1 této diplomové práce.

#### **4.2.1 Metoda výzkumu**

Celá testovací baterie pro výzkum pomocí WUG testu je tvořena celkem 108 lexikálními položkami v náležitém fonologickém prostředí – každému koncovému konsonantu v nominativu singuláru předcházely krátký vokál (KV)<sup>k</sup>, dlouhý vokál (DV)<sup>l</sup> a konsonant (K)<sup>m</sup>. Pomocí tohoto experimentu se zkoumají dva jevy – opozice znělosti u -b, -f, -p, -s, -š, -v, -z a -ž a alternace/palatalizace u -d, -ch, -k, -t, a -r.

K výzkumu, jak tvoří děti nominativ plurálu z nominativu singuláru, budou užita maskulina zakončená v nominativu singuláru na -b, -f, -p, -s, -š, -v, -z a -ž. Zakončení maskulin nominativu singuláru na výše zmíněné konsonanty bylo vybráno z důvodu, že tyto hlásky jsou k sobě navzájem ve znělostní opozici. Ve slovech zakončených v nominativu singuláru na -b, -f, -p, -s, -š, -v, -z a -ž je jejich výslovnost stejná; znělé -b, -v, -z a -ž i neznělé -p, -f, -s a -š se vyslovují v nominativu singuláru nezněle jako -p, -f, -s a -š, ale v nominativu plurálu se znělé -b, -v, -z a -ž vyslovuje zněle a neznělé -p, -f, -s a -š se vyslovuje nezněle. Experiment obsahuje celkem 48 substantivních položek. Pro tento zkoumaný jev není důležité u maskulin rozlišování animat a inanimat, protože protiklad ne/znělosti se projeví vždy v nominativu plurálu.

Do výzkumu není zařazeno sedm znělostních opozic. Znělostní opozice -t'/-d', protože tato opozice se vyskytuje u feminin. Znělostní opozice -t/-d a -k/-g, protože je zde reálná možnost alternace -t/-t', -d/-d', -k/-c- a -g/-z-. Znělostní opozice mezi c (neznělé c)/č (znělé c), č (neznělé č)/ch (znělé č), x (neznělé ch)/ch (znělé ch), protože tyto znělostní opozice se nerealizují v zakončení slov. Znělostní opozice ř (neznělé ř)/ř (znělé ř), protože její děti ještě nemusí umět správně vyslovovat – možnost záměny za jiné hlásky.

K výzkumu, jak tvoří děti nominativ plurálu z nominativu singuláru, budou užita maskulina zakončená v nominativu singuláru na -d, -ch, -k, -t a -r. Zakončení maskulin nominativu singuláru na výše zmíněné konsonanty bylo vybráno z důvodu, že u těchto hlásek může docházet k alternaci při tvoření nominativu plurálu. Experiment obsahuje celkem 60 substantivních položek. U maskulin animat může dojít k alternaci -d/-d', -ch/-š-, -k/-c-, -t/-t' a -r/-ř-. U maskulin inanimat k těmto alternacím nedochází nikdy.

Do výzkumu nejsou zařazeny tři alternace. Alternace -g/-z-, protože před g se v singuláru maskulin animat vyskytuje pouze konsonant -n-. Alternace -n/-ň- a -h/-z-, protože v češtině neexistují maskulina animata (apelativa) zakončená v nominativu singuláru na konsonanty -n a -h, jimž by předcházela další konsonant.

#### 4.2.2 Hypotézy výzkumu

Jak už bylo výše zmíněno, děti si na základě předpokladu symetrie a pravidelnosti v jazyce utváří svá jednoduchá gramatická pravidla. Při tvoření nominativu plurálu z nominativu singuláru u maskulin zakončených na -b, -f, -p, -s, -š, -v, -z a -ž je předpoklad, že děti budou tento nominativ plurálu:

- ❖ tvořit u všech maskulin animat i inanimat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -b-, -f-, -p-, -s-, -š-, -v-, -z- a -ž- vyslovovat nezněle bez ohledu na jejich ne/znělost;
- ❖ tvořit u všech maskulin animat i inanimat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -b-, -f-, -p-, -s-, -š-, -v-, -z- a -ž- vyslovovat zněle bez ohledu na jejich ne/znělost;
- ❖ tvořit u všech maskulin animat i inanimat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -b-, -f-, -p-, -s-, -š-, -v-, -z- a -ž- vyslovovat zněle -b-, -v-, -z- a -ž-, nezněle pak -f-, -p-, -s- a -š-;



- ❖ tvořit u všech maskulin animat i inanimat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -b-, -f-, -p-, -s-, -š-, -v-, -z- a -ž- vyslovovat některé zněle a některé nezněle bez ohledu na jejich ne/znělost.

Děti si utváří svá jednoduchá pravidla i pro tvoření nominativu plurálu z nominativu singuláru u maskulin zakončených na -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- na základě předpokladu symetrie a pravidelnosti v jazyce. Je zde tedy předpoklad, že děti budou tento nominativ plurálu:

- ❖ tvořit u všech maskulin animat i inanimat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- vyslovovat jako -dʰ-, -š-, -c-, -tʰ- a -ř- (= nastane u nich alternace) bez ohledu na jejich ne/životnost;
- ❖ tvořit u všech maskulin animat i inanimat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- vyslovovat jako -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- (= nenastane u nich alternace) bez ohledu na jejich ne/životnost;
- ❖ tvořit u všech maskulin animat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- vyslovovat jako -dʰ-, -š-, -c-, -tʰ- a -ř- (= nastane u nich alternace); tvořit u všech maskulin inanimat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- vyslovovat jako -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- (= nenastane u nich alternace);
- ❖ tvořit u některých maskulin animat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- vyslovovat jako -dʰ-, -š-, -c-, -tʰ- a -ř- (= nastane u nich alternace) a u některých maskulin animat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- vyslovovat jako -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- (= nenastane u nich alternace); tvořit u některých maskulin inanimat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- vyslovovat jako -dʰ-, -š-, -c-, -tʰ- a -ř- (= nastane u nich alternace) a u některých maskulin inanimat z tvaru nominativu singuláru tak, že se v nominativu plurálu budou -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- vyslovovat jako -d-, -ch-, -k-, -t- a -r- (= nenastane u nich alternace).

### 4.3 Realizace výzkumu

Výzkum byl realizován ve čtyřech mateřských školách<sup>n</sup> v Přerově vždy po předchozí domluvě s ředitelkou mateřské školy a učitelkou příslušného oddělení. V každé

mateřské škole byla pro účely výzkumu vyčleněna jedna prázdná místnost (ředitelna, sborovna), aby bylo zajištěno klidné prostředí s minimem rozptylujících prvků. Výjimečně se vyskytovaly situace, v nichž nebylo vždy možné zajistit maximální klid a ticho (např. zazvonění telefonu pevné linky, ruch ze sousedících místností), případně nebylo vždy možné zabránit tomu, aby někdo vešel do místnosti (např. paní ředitelka, paní učitelka).

Účastníky experimentu byly děti, dívky i chlapci, pocházející z jednojazyčného (českého) prostředí ve věku čtyř až pěti let<sup>0</sup>. Celkem se experimentu zúčastnilo 57 dětí. S každým dítětem byl proveden experiment individuálně. Délka nahrávky experimentu se u jednoho účastníka pohybovala v časovém rozmezí jedné minuty až osmi minut. Nejkratší nahrávka trvala jednu minutu a jednu vteřinu, nejdelší nahrávka trvala sedm minut a padesát šest vteřin. Nahrávací čas se u většiny nahrávek pohyboval v rozmezí dvou až čtyř minut. Různá délka experimentu závisela zejména na ne/ochotě mluvit s experimentátorkou, na rozvíjení debaty související s jednotlivými položkami experimentu – např. u položky hroch se dítě rozpovídalo, že toto zvíře zná, že jej vidělo nedávno v zoo, apod. Celková délka experimentu u jednoho dítěte se pohybovala v rozmezí pěti až patnácti minut.

### **4.3.1 Objekt výzkumu**

Objektem výzkumu byla skupina 57 dětí ve věku čtyř až pěti let navštěvující některou ze čtyř výše zmíněných mateřských škol v Přerově. Všechny děti pocházejí z jednojazyčného (českého) prostředí. Jedná se zejména o děti bydlící v centru města a převážně bez (diagnostikované) řečové vady. Většina dětí, která se účastnila výzkumu, navštěvuje některou z výše zmíněných mateřských škol druhým rokem.

### **4.3.2 Předmět výzkumu**

Ve svém výzkumu jsem sledovala dva předměty výzkumu. Prvním předmětem výzkumu bylo:

- ❖ zda si děti uvědomují rozdíl v zakončení maskulin nominativu singuláru na znělé a neznělé konsonanty a zda rozpoznávají tuto znělostní opozici při tvoření tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru zakončených znělými a neznělými konsonanty;

- ❖ zda děti uplatňují konsonantické alternace (palatalizace) u maskulin při tvoření tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru.

Druhým předmětem výzkumu bylo to, zda děti tvoří tvary nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru nejen pomocí finály -i, ale také pomocí finál jiných, zejména pomocí finály -ové. Pokud ano, tak zda je tvoří:

- ❖ pouze u maskulin animat – děti si uvědomují, že finála -ové se uplatňuje pouze u maskulin animat, nikoli u maskulin inanimat;
- ❖ jednak u maskulin animat, jednak i u maskulin inanimat – děti si neuvědomují, že finála -ové se uplatňuje pouze u maskulin animat, nikoli u maskulin inanimat.

### 4.3.3 Průběh natáčení – sběr dat

Sběr dat probíhal tak, že po příchodu dítěte do místnosti vyčleněné pro účely experimentu bylo dítě posazeno na určené místo před počítač. Každé dítě bylo individuálně seznámeno s průběhem experimentu – bylo mu vysvětleno, co se od něj žádá. Všechny děti měly v průběhu experimentu možnost mít u sebe plyšovou hračku. Tuto možnost dostaly právě proto, aby se snížila nervozita a bázlivost dětí, případně aby byla snazší možnost navázat komunikaci mezi experimentátorkou a dětmi<sup>19</sup>. Před zahájením samotného experimentu dostalo každé dítě stejný cvičný příklad. Tento cvičný příklad posloužil k ověření, že dítě pochopilo záměr experimentu a ví, co je po něm žádáno. Cvičným příkladem byla položka pták. Dítěti byla ukázána tato obrázková kartička s ptákem. Obrázek ptáka byl doprovoben větou – Toto je pták. Dítě zopakovalo po experimentátorce tuto celou větu nebo pouze slovo pták. Poté byla tato obrázková kartička otočena – na této straně byl obrázek dvou (stejných) ptáků. Dítě bylo požádáno, aby řeklo, jak se nazývá tento obrázek se dvěma ptáky. Po odpovědi dítěte na tuto otázku pak vždy začal samotný experiment. Všechny děti odpověděly správně, porozuměly zadanému úkolu. Všechny děti pochopily, jakým způsobem bude probíhat celý experiment. Nahrávání na diktafon bylo zahájeno až ve chvíli, kdy začal samotný experiment.

---

<sup>19</sup> Možnosti mít u sebe plyšovou hračku využila přibližně jedna šestina dětí.

Každé dítě odpovídalo v experimentu postupně na 18 testových položek, z nichž bylo vždy devět slov a devět pseudoslov. Každá testová položka byla slovně pojmenovaná a její pojmenování bylo doprovázeno odpovídajícím obrázkem v prezentaci v PowerPointu. Po skončení jednotlivých experimentů bylo každé dítě odměněno pochvalou a drobnou sladkostí.

Délka experimentu byla u jednotlivých dětí proměnlivá. Celý experiment trval s jedním dítětem v rozmezí pěti až patnácti minut a děti jej vnímaly jako specifický druh zábavy, hry, který byl pro ně podobný činnostem, které vykonávají při různých logopedických cvičeních.

Z každého individuálně uskutečněného experimentu byl pořízen zvukový záznam na digitální diktafon. Zvukový záznam jednotlivých nahrávek byl foneticky transkribován. Dále jsem pracovala pouze s přepisy jednotlivých nahrávek.

#### **4.3.4 Zpracování dat výzkumu**

V předkládané práci byla zpracována data z dotazníků, které byly určeny rodičům dětí, které se účastnily výzkumu. Dotazníky byly od rodičů individuálně sesbírány. Data z dotazníků posloužila především ke zjištění vnějších podmínek výzkumu, jako jsou např. informace o tom, z jakého jazykového prostředí děti pocházejí, zda ne/mají nějakou řečovou vadu, apod.

Experiment je složen z 1026 položek a data získaná z tohoto lingvistického experimentu, WUG testu, byla analyzována a zpracována statisticky pomocí tabulek a grafů.

Jednotlivé položky byly zpracovány podle:

- ❖ ne/odlišnosti tvarů nominativu plurálu od tvarů nominativu singuláru a ne/splnění zadání experimentu;
- ❖ gramatické ne/správnosti a zkomolenosti tvarů nominativu plurálu;
- ❖ ne/životnosti;
- ❖ ne/alternace a ne/znělosti;
- ❖ jednotlivých položek.

## 4.4 Analýza výzkumu

Analyzovala jsem celkem 1026 testových položek v šesti sadách. Gramaticky správné odpovědi dětí jsou označeny jako A (např. vlk/vlci), gramaticky špatné odpovědi dětí jsou označeny jako N (např. plot/plotové), odpovědi dětí, u nichž se nedala určit jejich gramatická ne/správnost jsou označeny jako M (např. plot/plot/ti [plot/ťi]), odpovědi dětí, v nichž byl stejný tvar nominativu plurálu s nominativem singuláru, jsou označeny jako X (např. burunduk/burunduk) a odpovědi dětí, které neodpovídaly zadání experimentu, jsou označeny jako Z (např. dikobraz [dikobras]/máma a táta).

### 4.4.1 Sada č. 1

Sada č. 1 obsahuje 18 testových položek (9 slov a 9 pseudoslov), na něž odpovídalo 17 dětí. Celkem je v sadě č. 1 analyzováno 306 odpovědí dětí. Každá testová položka je analyzována zvlášť.

#### 4.4.1.1 Bumov

U testové položky **bumov** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ bylo 13 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

Tabulka 1 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova bumov

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	13	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.2 Člik

U testové položky **člik** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru.

Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ bylo 8 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 2** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova člik

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	7	8	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.3 Dakomet

U testové položky **dakomet** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ bylo 10 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 3** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova dakomet

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	7	8	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.4 Holub

U testové položky **holub** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 15 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 4 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova holub**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	15	0	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.5 Kikiped

U testové položky **kikiped** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny tak, že u nich není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 5 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kikiped**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	6	7	2	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.6 Kov

U testové položky **kov** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ bylo 14 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 6 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kov**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	14	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.7 Lenochoď

U testové položky **lenochod** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ bylo 9 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 7 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova lenochod**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	5	9	1	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.8 Lub

U testové položky **lub** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ bylo 11 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny tak, že u nich není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;



- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 8 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova lub**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	11	3	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.9 Mastif

U testové položky **mastif** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ bylo 9 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 9 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova mastif**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	6	9	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.10 Ocelot

U testové položky **ocelot** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 11 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 10 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova ocelot**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	11	4	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.11 Plot

U testové položky **plot** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 9 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 11 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova plot**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	9	5	1	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.12 Pomed

U testové položky **pomed** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 13 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny tak, že u nich není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 12** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova pomed

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	13	2	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.13 Přechod

U testové položky **přechod** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ bylo 9 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 13** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova přechod

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	6	9	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.14 Putof

U testové položky **putof** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ bylo 9 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 14** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova putof

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	5	9	1	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.15 Suk

U testové položky **suk** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 8 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 15** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova suk

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	8	7	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.16 Sup

U testové položky **sup** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru.

Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 11 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 16** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova **sup**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	11	4	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.17 Šizet

U testové položky **šizet** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 11 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 17** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova **šizet**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	11	2	1	2	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.1.18 Vup

U testové položky **vup** vytvořily děti 17 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Ze 17 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 12 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 18** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova vup

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	12	3	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2 Sada č. 2

Sada č. 2 obsahuje 18 testových položek (9 slov a 9 pseudoslov), na něž odpovídalo 8 dětí. Celkem je v sadě č. 2 analyzováno 144 odpovědí dětí. Každá testová položka je analyzována zvlášť.

##### 4.4.2.1 Archar

U testové položky **archar** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 19** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova archar

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

##### 4.4.2.2 Burunduk

U testové položky **burunduk** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;

- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 20** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova burunduk

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.3 Čelik

U testové položky **čelik** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 21** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova čelik

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	3	1	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.4 Dikobraz

U testové položky **dikobraz** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 22** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova dikobraz

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	1	1	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.5 Hakater

U testové položky **hakater** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 23** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova hakater

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.6 Hroch

U testové položky **hroch** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru.



Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 24** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova hroch

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	2	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.7 Konipas

U testové položky **konipas** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 25** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova konipas

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
odpověď dítěte	A	N	M	X	Z

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.8 Lotach

U testové položky **lotach** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 26** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova **lotach**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.9 Mrož

U testové položky **mrož** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny tak, že u nich není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 27** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova **mrož**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	0	3	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.10 Plech

U testové položky **plech** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 28** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova plech

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.11 Ripoš

U testové položky **ripoš** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 29** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova ripoš

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	2	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.12 Sunar

U testové položky **sunar** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 30** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova **sunar**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.13 Šimes

U testové položky **šimes** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 31** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova **šimes**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.14 Tabonach

U testové položky **tabonach** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 32** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova tabonach

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.15 Taker

U testové položky **taker** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 33** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova taker

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.16 Teřez

U testové položky **teřez** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

Tabulka 34 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova teřez

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	3	1	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.17 Tonoluš

U testové položky **tonoluš** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

Tabulka 35 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova tonoluš

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.2.18 Vazenuž

U testové položky **vazenuž** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny v nesouladu se zadáním experimentu.

**Tabulka 36** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova vazenuž

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3 Sada č. 3

Sada č. 3 obsahuje 18 testových položek (9 slov a 9 pseudoslov), na něž odpovídalo 8 dětí. Celkem je v sadě č. 3 analyzováno 144 odpovědí dětí. Každá testová položka je analyzována zvlášť.

##### 4.4.3.1 Čáp

U testové položky **čáp** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 8 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně.

**Tabulka 37** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova čáp

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	8	0	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.2 Dudlík

U testové položky **dudlík** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost.

**Tabulka 38** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova dudlík

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	3	1	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.3 Houf

U testové položky **houf** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně.

**Tabulka 39** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova houf

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	4	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.4 Hulkák

U testové položky **hulkák** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně.



**Tabulka 40** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova hulkák

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	6	2	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.5 Cháp

U testové položky **cháp** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 8 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně.

**Tabulka 41** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova cháp

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	8	0	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.6 Kalikúd

U testové položky **kalikúd** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně.

**Tabulka 42** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kalikúd

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	6	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.7 Kloub

U testové položky **kloub** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;

- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně.

**Tabulka 43 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kloub**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	5	3	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.8 Kohout

U testové položky **kohout** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

U testové položky **cháp** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 8 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně.

**Tabulka 44 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kohout**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	8	0	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.9 Kout

U testové položky **kout** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně.

**Tabulka 45 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kout**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	5	3	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.10 Kvílák

U testové položky **kvílák** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně.

Tabulka 46 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kvílák

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	5	3	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.11 Mekomét

U testové položky **mekomét** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 8 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně.

Tabulka 47 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova mekomét

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	8	0	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.12 Páv

U testové položky **páv** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně.

Tabulka 48 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova páv

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	6	2	0	0	0

#### 4.4.3.13 Ráb

U testové položky **ráb** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru.

Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně.

**Tabulka 49** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova ráb

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	4	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.14 Soud

U testové položky **soud** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně.

**Tabulka 50** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova soud

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	6	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.15 Strakapoud

U testové položky **strakapoud** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost.

**Tabulka 51** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova strakapoud

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	7	1	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.16 Šúd

U testové položky **šúd** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 52** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova šúd

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	7	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.17 Šůf

U testové položky **šůf** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary utvořeny gramaticky špatně.

**Tabulka 53** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova šůf

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	4	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.3.18 Zúv

U testové položky **zúv** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru.

Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary utvořeny gramaticky špatně.

**Tabulka 54** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova zúv

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	4	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4 Sada č. 4

Sada č. 4 obsahuje 18 testových položek (9 slov a 9 pseudoslov), na něž odpovídalo 8 dětí. Celkem je v sadě č. 4 analyzováno 144 odpovědí dětí. Každá testová položka je analyzována zvlášť.

##### 4.4.4.1 Drét

U testové položky **drét** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 55** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova drét

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.2 Hrách

U testové položky **hrách** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 56** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova hrách

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.3 Kolouch

U testové položky **kolouch** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 57** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kolouch

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.4 Kříž

U testové položky **kříž** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 58** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kříž

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.5 Lakapír

U testové položky **lakapír** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 59** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova lakapír

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.6 Lumík

U testové položky **lumík** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 60** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova lumík

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování



#### 4.4.4.7 Netopýr

U testové položky **netopýr** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně.

Tabulka 61 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova netopýr

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	4	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.8 Pamelích

U testové položky **pamelích** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

Tabulka 62 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova pamelích

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.9 Pás

U testové položky **pás** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 63** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova pás

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	0	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.10 Safír

U testové položky **safír** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 64** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova safír

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.11 Sarěž

U testové položky **sarěž** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 65** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova sarěž

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.12 Sráz

U testové položky **sráz** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 8 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně.

**Tabulka 66** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova sráz

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	8	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.13 Sumýš

U testové položky **sumýš** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 67** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova sumýš

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	0	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.14 Šechěš

U testové položky **šechěš** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru.

Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 68** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova šechěš

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	0	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.15 Tenofír

U testové položky **tenofír** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 69** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova tenofír

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.16 Vozadích

U testové položky **vozdích** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 70** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova vozadích

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	4	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.17 Žamís

U testové položky **žamís** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 71** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova žamís

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	0	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.4.18 Žičíz

U testové položky **žičíz** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 72** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova žičíz

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	0	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5 Sada č. 5

Sada č. 5 obsahuje 18 testových položek (9 slov a 9 pseudoslov), na něž odpovídalo 8 dětí. Celkem je v sadě č. 5 analyzováno 144 odpovědí dětí. Každá testová položka je analyzována zvlášť.

### 4.4.5.1 Arp

U testové položky **arp** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 73** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova arp

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	0	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

### 4.4.5.2 Barb

U testové položky **barb** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 74** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova barb

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	1	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

### 4.4.5.3 Červ

U testové položky **červ** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 75** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova červ

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	4	1	2	0

Zdroj: vlastní zpracování

### 4.4.5.4 Čird

U testové položky **čird** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 76** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova čird

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	5	0	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

### 4.4.5.5 Dort

U testové položky **dort** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru.

Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 77** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova **dort**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	5	0	2	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.6 Fart

U testové položky **fart** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 78** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova **fart**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	6	0	2	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.7 Ferk

U testové položky **ferk** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.



**Tabulka 79** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova ferk

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	5	0	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.8 Chrt

U testové položky **chrt** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 80** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova chrt

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	5	0	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.9 Kird

U testové položky **kird** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 81** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kird

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	6	0	2	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.10 Kord

U testové položky **kord** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 82** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kord

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	5	0	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.11 Krb

U testové položky **krb** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 83** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova krb

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	4	0	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.12 Krk

U testové položky **krk** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 84 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova krk**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	1	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.13 Leopard

U testové položky **leopard** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 85 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova leopard**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	1	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.14 Nuzorf

U testové položky **nuzorf** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 86** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova nuzorf

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	3	1	4	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.15 Sejf

U testové položky **sejf** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 87** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova sejf

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	5	0	0	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.16 Srp

U testové položky **srp** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;

- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 88** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova *srp*

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	1	3	1	3	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.17 Šart

U testové položky **šart** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 6 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 89** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova *šart*

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	6	0	2	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.5.18 Žavorv

U testové položky **žavorv** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 90** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova *žavorv*

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	4	0	2	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6 Sada č. 6

Sada č. 6 obsahuje 18 testových položek (9 slov a 9 pseudoslov), na něž odpovídalo 8 dětí. Celkem je v sadě č. 6 analyzováno 144 odpovědí dětí. Každá testová položka je analyzována zvlášť.

##### 4.4.6.1 Bagr

U testové položky **bagr** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru.

Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 91** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova **bagr**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	5	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

##### 4.4.6.2 Daberš

U testové položky **daberš** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 92** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova **daberš**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	5	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

### 4.4.6.3 Firch

U testové položky **firch** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 93** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova **firch**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	5	2	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

### 4.4.6.4 Jebirz

U testové položky **jebirz** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 94** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova **jebirz**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	7	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

### 4.4.6.5 Kelž

U testové položky **kelž** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 95** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kelž

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	7	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.6 Mamirz

U testové položky **mamirz** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 96** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova mamirz

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	3	4	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.7 Pilch

U testové položky **pilch** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 97** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova pilch

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	7	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování



#### 4.4.6.8 Plch

U testové položky **plch** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

Tabulka 98 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova plch

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	7	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.9 Plž

U testové položky **plž** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

Tabulka 99 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova plž

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	5	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.10 Prokr

U testové položky **prokr** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 100** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova prokr

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	2	5	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.11 Puls

U testové položky **puls** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 101** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova puls

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	7	0	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.12 Togr

U testové položky **togr** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 102** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova togr

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	3	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.13 Trs

U testové položky **trs** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen tak, že u něj není určitelná gramatická ne/správnost;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 103** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova trs

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	4	2	1	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.14 Tygr

U testové položky **tygr** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ byly 3 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky správně;
- ❖ byly 4 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 104** Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova tygr

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	3	4	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.15 Verš

U testové položky **verš** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;

- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 105 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova verš**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	7	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.16 Vlk

U testové položky **vlk** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 106 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova vlk**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	5	2	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.17 Vrch

U testové položky **vrch** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 5 tvarů nominativu plurálu utvořeno gramaticky správně;
- ❖ byly 2 tvary nominativu plurálu utvořeny gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

**Tabulka 107 Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova vrch**

odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	5	2	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

#### 4.4.6.18 Zerk

U testové položky **zerk** vytvořily děti 8 tvarů nominativu plurálu z tvaru nominativu singuláru. Z 8 vytvořených tvarů:

- ❖ bylo 7 tvary nominativu plurálu utvořeno gramaticky špatně;
- ❖ byl 1 tvar nominativu plurálu utvořen stejně jako tvar nominativu singuláru.

Tabulka 108, Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova zerk

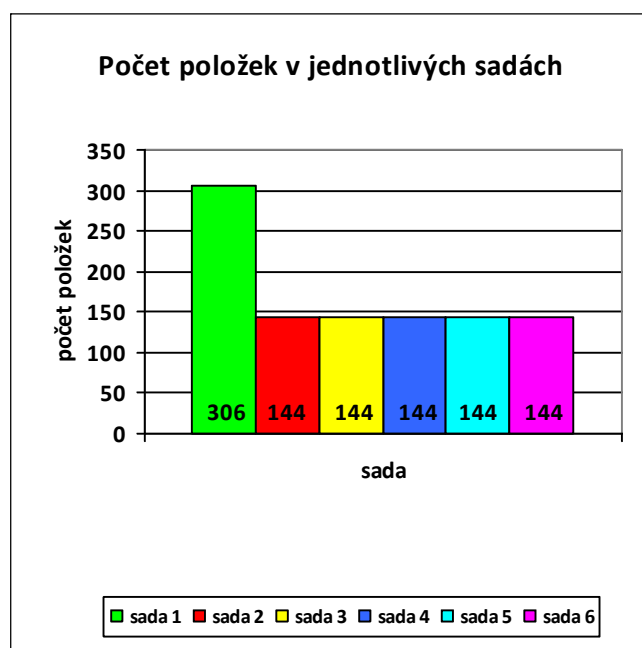
odpověď dítěte	A	N	M	X	Z
počet odpovědí	0	7	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

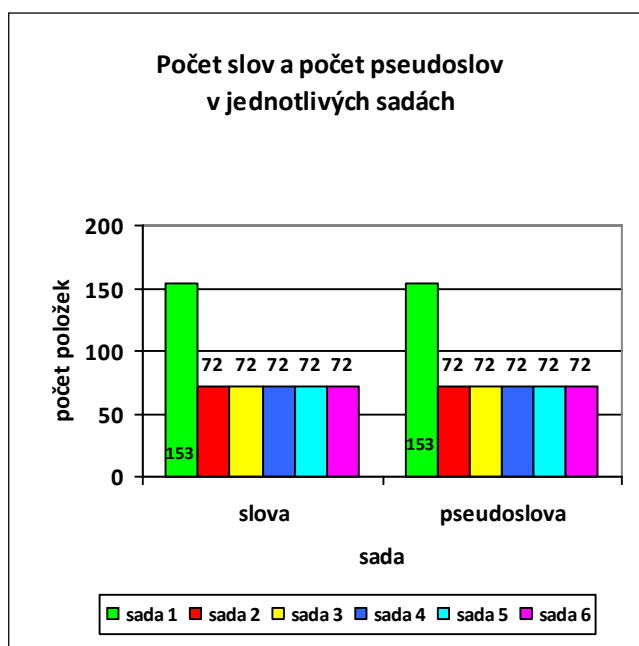
### 4.5 Vyhodnocení výzkumu

Děti vytvořily z celkového počtu 1026 položek v šesti sadách 513 slovních tvarů v kategorii slov a 513 slovních tvarů v kategorii pseudoslov. První sadu tvoří 306 položek, z nichž 153 jsou slova a 153 jsou pseudoslova. Druhá až šestá sada obsahuje 144 položek, z nichž 72 jsou slova a 72 jsou pseudoslova.

Graf 1 Počet slov a pseudoslov v jednotlivých sadách



**Graf 2 Počet slov a počet pseudoslov v jednotlivých sadách**



Z celkového počtu 1026 položek děti vytvořily:

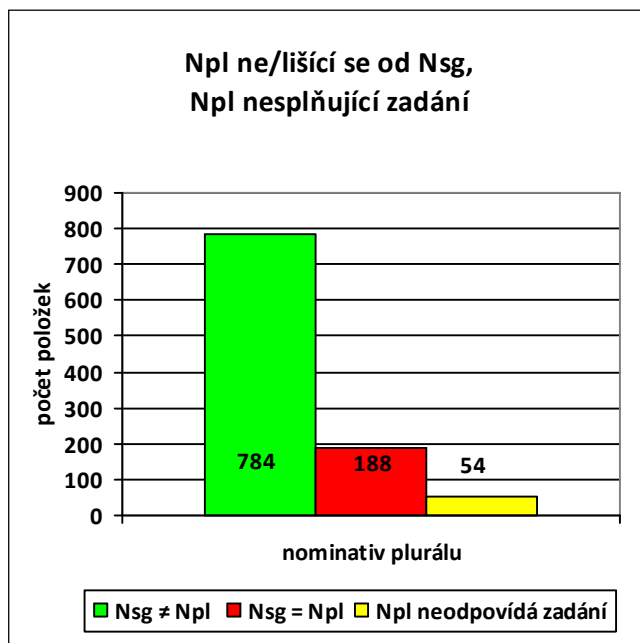
- ❖ 77 %, tj. 784 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru – tvary nominativu plurálu jsou odlišné od tvarů nominativu singuláru (např. vlk – vlci, dakomet – dakometové);
- ❖ 18 %, tj. 188 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru – tvary nominativu plurálu jsou stejné s tvary nominativu singuláru (např. pás – pás, čelik – čelik);
- ❖ 5 %, tj. 54 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru – tvary nominativu plurálu nebyly vytvořeny v souladu se zadáním experimentu; v nominativu plurálu bylo vždy odpovězeno máma a táta (např. konipas – máma a táta, taker – máma a táta).

Děti vytvořily v kategorii slov 384 odlišných tvarů nominativu plurálu od tvarů nominativu singuláru a v kategorii pseudoslov 400 odlišných tvarů nominativu plurálu od tvarů nominativu singuláru.

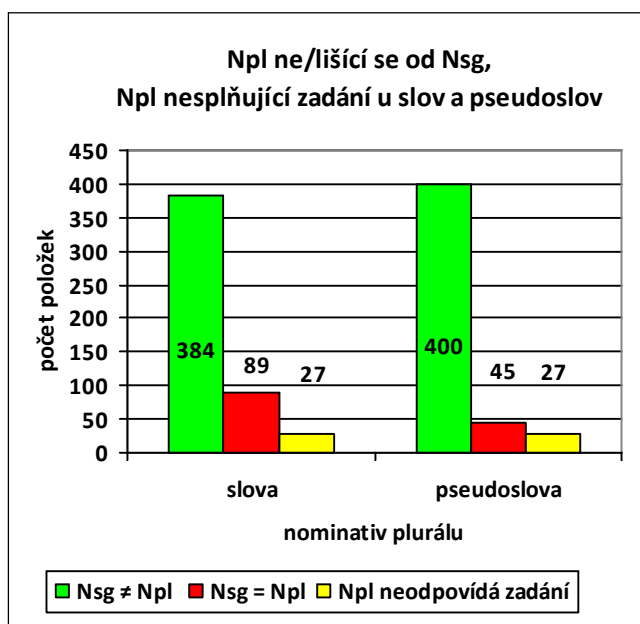
Děti vytvořily v kategorii slov 89 tvarů nominativu plurálu, které byly totožné s tvary nominativu singuláru, a v kategorii pseudoslov 45 tvarů nominativu plurálu, které byly totožné s tvary nominativu singuláru.

Děti vytvořily v kategorii slov 27 tvarů nominativu plurálu, které nebyly vytvořeny v souladu se zadáním experimentu, a v kategorii pseudoslov také 27 tvarů nominativu plurálu, které nebyly vytvořeny v souladu se zadáním experimentu.

**Graf 3** Počet tvarů nominativu plurálu slov a pseudoslov ne/lišících se od nominativu singuláru, nesplňujících zadání



**Graf 4** Počet tvarů nominativu plurálu slov a počet tvarů nominativu plurálu pseudoslov ne/lišících se od nominativu singuláru, nesplňujících zadání



Z celkového počtu 784 položek děti vytvořily:

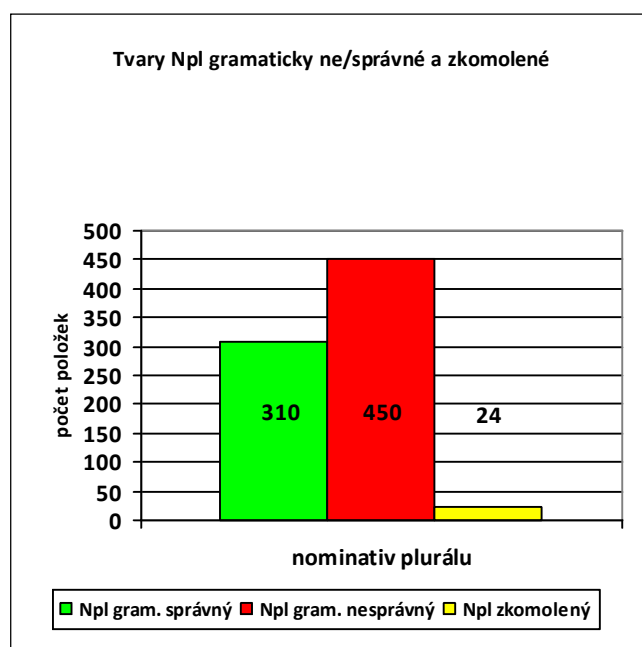
- ❖ 40 %, tj. 310 gramaticky správných tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru (např. kohout – kohouti [kohouti], šizet – šizetové);
- ❖ 57 %, tj. 450 gramaticky nesprávných tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru (např. plot – plotové, kalikúd – kalikúdi [kalikúdi]);
- ❖ 3 %, tj. 24 zdeformovaných/zkomolených tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru (např. konipas – konikpasy [konikpasi], tonoluš – tonolové [tonolové]).

Děti vytvořily v kategorii slov 179 gramaticky správných tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru a v kategorii pseudoslov 131 gramaticky správných tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru.

Děti vytvořily v kategorii slov 205 gramaticky nesprávných tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru a v kategorii pseudoslov 245 gramaticky nesprávných tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru.

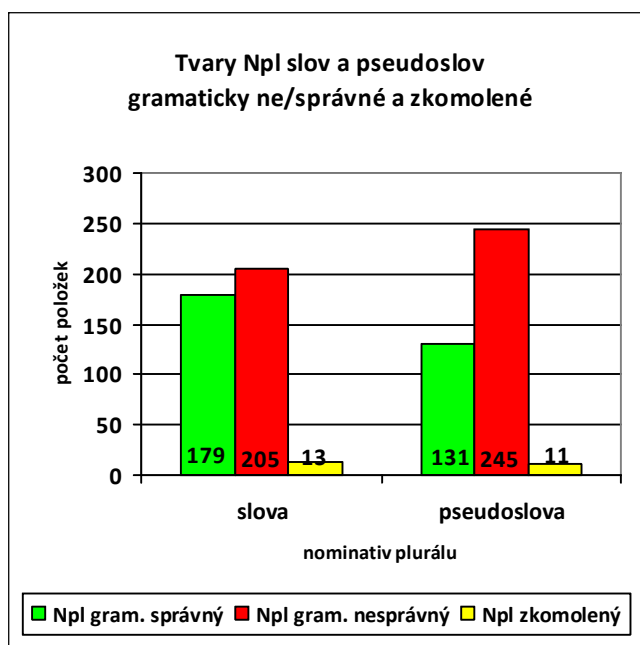
Děti vytvořily v kategorii slov 13 zdeformovaných/zkomolených tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru a v kategorii pseudoslov 11 zdeformovaných/zkomolených tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru.

**Graf 5** Počet gramaticky ne/správných a zkomolených tvarů nominativu plurálu





**Graf 6 Počet gramaticky ne/správných a zkomolených tvarů nominativu plurálu slov a počet gramaticky ne/správných a zkomolených tvarů nominativu plurálu pseudoslov**



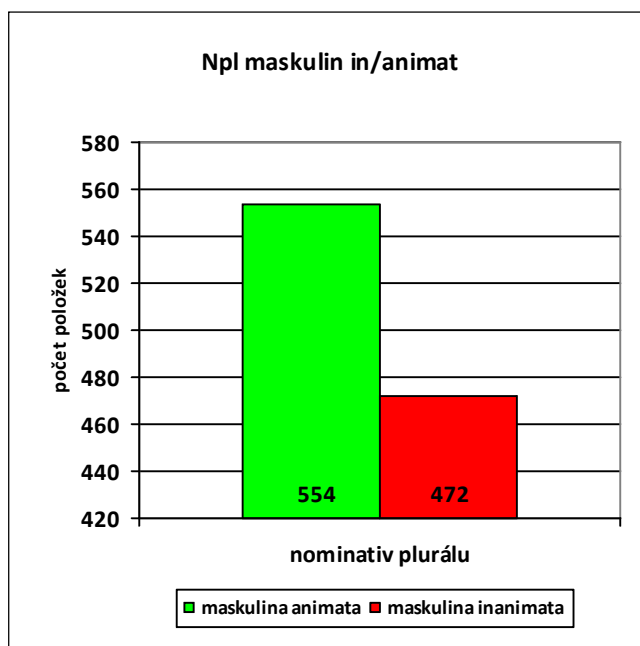
Z celkového počtu 1026 položek děti vytvořily:

- ❖ 54 %, tj. 554 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru u maskulin animat (např. kohout – kohouti [kohouťi], tonoluš – tonoluši);
- ❖ 46 %, tj. 472 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru u maskulin inanimat (např. plot – ploty [ploti], čelik – čelik).

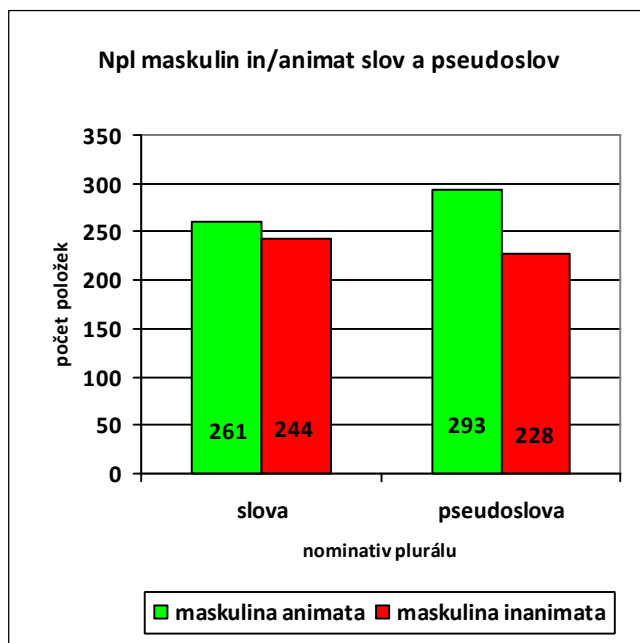
Děti vytvořily v kategorii slov 261 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru u maskulin animat a v kategorii pseudoslov 293 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru u maskulin animat.

Děti vytvořily v kategorii slov 244 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru u maskulin inanimat a v kategorii pseudoslov 228 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru u maskulin inanimat.

Graf 7 Počet tvarů nominativu plurálu maskulin animat a inanimat



Graf 8 Počet tvarů nominativu plurálu maskulin animat a inanimat slov a pseudoslov



Z celkového počtu 1026 položek děti vytvořily:

- ❖ 21 %, tj. 211 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru zakončených finálou -ové (např. holub – holubové, kikiped [kikipet] – kikipedové);
- ❖ 50 %, tj. 513 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru zakončených finálou -i (např. plot – ploty [ploti], šizet – šizeti [šizeťi]);
- ❖ 29 %, tj. 302 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru zakončených jinak než finálou -ové a -i (např. lenochod [lenoxot] – lenochodé [lenoxodé], vup – vubeti [vubeťi]).

Děti vytvořily v kategorii slov 109 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru zakončených finálou -ové a v kategorii pseudoslov 102 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru zakončených finálou -ové.

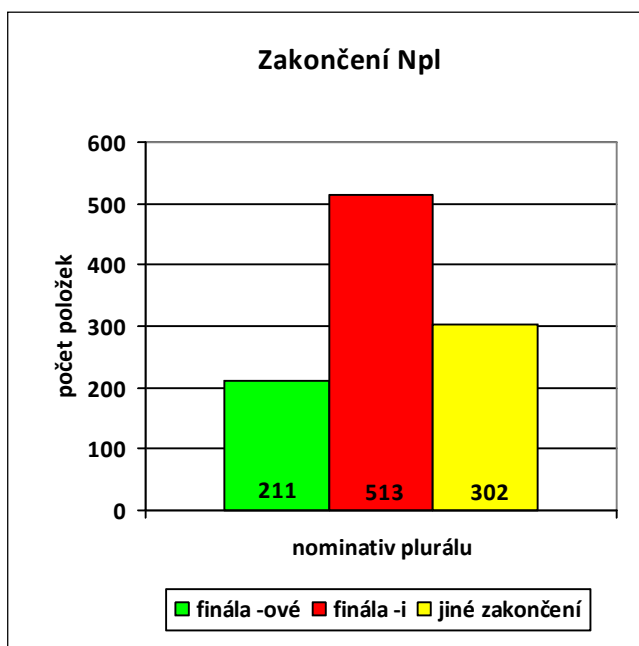
Ze 109 tvarů nominativu plurálu slov zakončených finálou -ové bylo 39 %, tj. 43 tvarů nominativu plurálu vytvořeno gramaticky správně a 61 %, tj. 66 tvarů nominativu plurálu bylo vytvořeno gramaticky špatně. Ze 102 tvarů nominativu plurálu pseudoslov zakončených finálou -ové bylo 32 %, tj. 33 tvarů nominativu plurálu vytvořeno gramaticky správně a 68 %, tj. 69 tvarů nominativu plurálu bylo vytvořeno gramaticky špatně.

Děti vytvořily v kategorii slov 265 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru u maskulin zakončených finálou -i a v kategorii pseudoslov 248 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru zakončených finálou -i.

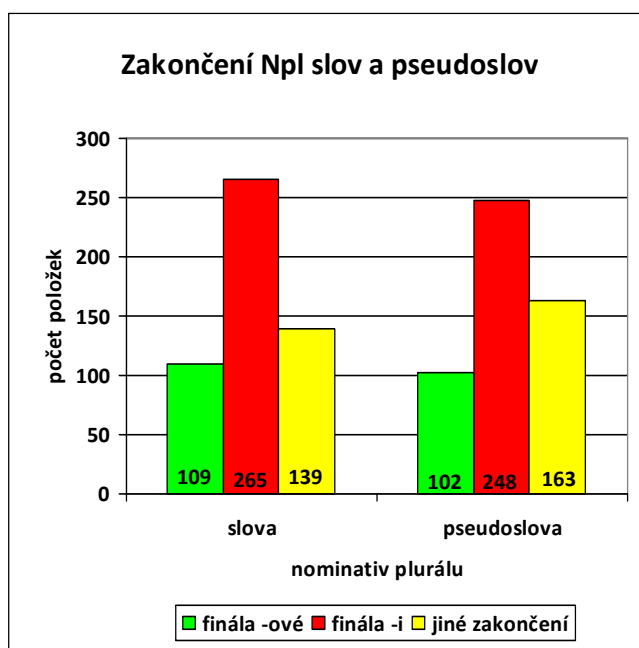
Z 265 tvarů nominativu plurálu slov zakončených finálou -i bylo 52 %, tj. 137 tvarů nominativu plurálu vytvořeno gramaticky správně a 48 %, tj. 128 tvarů nominativu plurálu bylo vytvořeno gramaticky špatně. Z 248 tvarů nominativu plurálu pseudoslov zakončených finálou -i bylo 40 %, tj. 98 tvarů nominativu plurálu vytvořeno gramaticky správně a 60 %, tj. 150 tvarů nominativu plurálu bylo vytvořeno gramaticky špatně.

Děti vytvořily v kategorii slov 139 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru zakončených jinak než finálou -ové a -i a v kategorii pseudoslov 163 tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru zakončených jinak než finálou -ové a -i. Ze 139 tvarů nominativu plurálu slov zakončených jinak než finálou -ové a -i jsou např. dvě slova, lenochod a ocelot, zakončena na -é, jedno slovo, kov, je zakončeno na -oti [oʔi], jedno slovo, archar, je zakončeno na -ovové, jedno slovo, lenochod, je zakončeno na -ci a dvě slova, hrách a plch, jsou zakončena na -ki. Ze 163 tvarů nominativu plurálu pseudoslov zakončených jinak než finálou -ové a -i jsou např. dvě pseudoslova, bumov a putof, zakončena na -é, jedno pseudoslovo, vup, je zakončeno na -eti [eʔi], jedno pseudoslovo, vazenuž, je zakončeno na -ovové, jedno pseudoslovo, lub, je zakončeno na -ci, jedno pseudoslovo, daberš, je zakončeno na -ki a dvě pseudoslova, lub a člik, jsou zakončena na -ati [aʔi].

**Graf 9** Zakončení nominativu plurálu finálou -ové a -i, jiné zakončení



**Graf 10 Zakončení nominativu plurálu slov a pseudoslov finálou -ové a -i, jiné zakončení**



Z celkového počtu 1026 položek děti vytvořily:

- ❖ 9 %, tj. 95 tvarů nominativu plurálu, u nichž došlo k alternaci konsonantu před finálou (např. ocelot – oceloti [oceloťi], šizet – šizeti [šizeťi]);
- ❖ 27 %, tj. 278 tvarů nominativu plurálu, u nichž nedošlo k alternaci konsonantu před finálou (např. ocelot – ocelotové, šizet – šizetové);
- ❖ 12 %, tj. 118 tvarů nominativu plurálu se znělým konsonantem před finálou (např. holub [holup] – holubové [holubové], bumov [bumof] – bumové [bumové]);
- ❖ 19 %, tj. 199 tvarů nominativu plurálu s neznělým konsonantem před finálou (např. sup [sup] – supové [supové], putof [putof] – putofové [putofové]);
- ❖ 1 %, tj. 6 tvarů nominativu plurálu, u nichž nelze určit, zda se jedná o tvar s ne/alternovaným konsonantem před finálou (např. lenochod [lenoxot] – lenochod/di [lenoxod/d'i], kikiped [kikipet] – kikipet/ti [kikipet/ťi]);

- ❖ 1 %, tj. 9 tvarů nominativu plurálu z nominativu singuláru, u nichž nelze určit, zda se jedná o tvar s ne/znělým konsonantem před finálou (např. kov [kof] – kof/vové [kof/vové], lup [lup] – lup/bové [lup/bové]);
- ❖ 31 %, tj. 321 ostatních tvarů nominativu plurálu (např. safír [safír] – safíly [safíli], bumov [bumof] – bumy [bumi]).

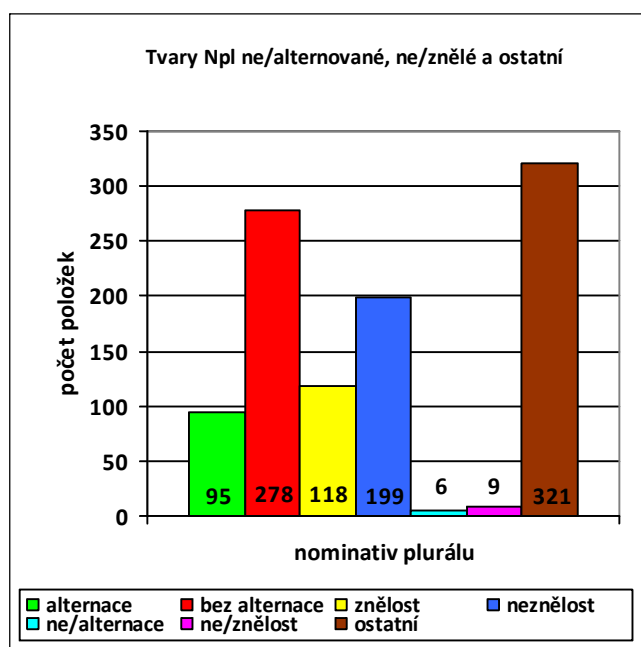
Z vytvořených 95 tvarů nominativu plurálu, u nichž došlo k alternaci konsonantu před finálou, je 56%, tj. 53 tvarů nominativu plurálu gramaticky správných – 28 tvarů slov a 25 tvarů pseudoslov.

Z vytvořených 278 tvarů nominativu plurálu, u nichž nedošlo k alternaci konsonantu před finálou, je 35 %, tj. 97 tvarů nominativu plurálu gramaticky správných – 59 tvarů slov a 38 tvarů pseudoslov.

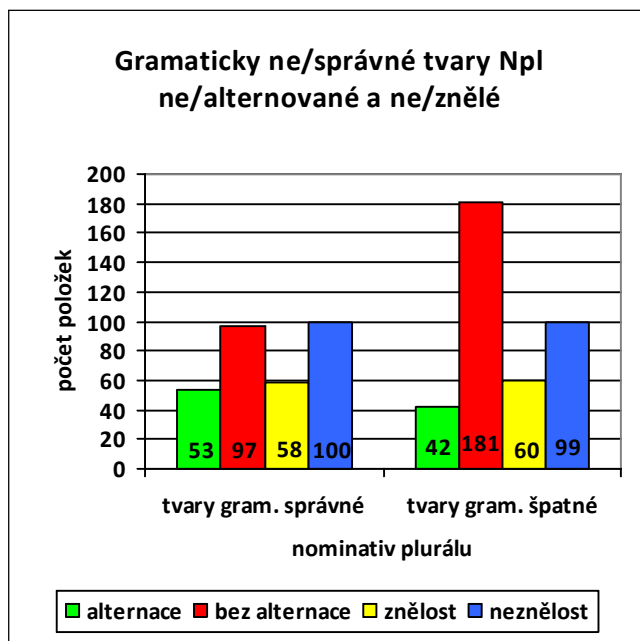
Z vytvořených 118 tvarů nominativu plurálu se znělým konsonantem před finálou je 49 %, tj. 58 tvarů nominativu plurálu gramaticky správných – 34 tvarů slov a 24 tvarů pseudoslov.

Z vytvořených 199 tvarů nominativu plurálu s neznělým konsonantem před finálou je 50 %, tj. 100 tvarů nominativu plurálu gramaticky správných – 57 tvarů slov a 43 tvarů pseudoslov.

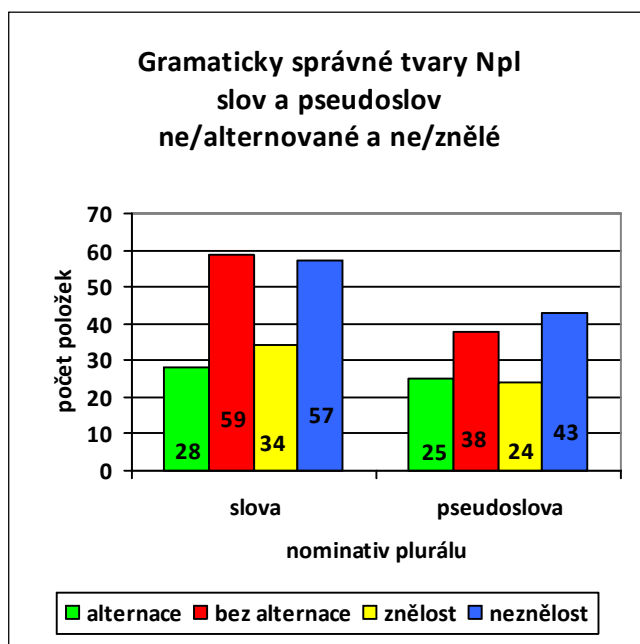
**Graf 11** Tvary nominativu plurálu s konsonantem ne/alternovaným, ne/znělým a ostatním



Graf 12 Gramaticky ne/správné tvary nominativu plurálu s konsonantem ne/alternovaným a ne/znělým



Graf 13 Gramaticky správné tvary nominativu plurálu slov a pseudoslov s konsonantem ne/alternovaným a ne/znělým



## 5 Závěr

Ve své magisterské diplomové práci jsem se zabývala problematikou neologismů v řeči dětí předškolního věku. Konkrétně jsem se zaměřila na tvoření tvarů nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru maskulin zakončených v nominativu singuláru na -b, -d, -f, -ch, -k, -p, -r, -s, -š, -t -v, -z a -ž.

Pro zpracování tématu práce jsem použila metodu experimentu – výzkum na vzorku dětí předškolního věku ve věku čtyř až pěti let. Vycházela jsem z hypotézy, že na přelomu čtvrtého a pátého roku by děti měly znát i správně užívat gramatická pravidla svého rodného jazyka. Řečový projev dětí této věkové kategorie by měl být gramaticky správný. Výslovnost těchto dětí může být ještě nepřesná. Předpokládala jsem tedy, že děti budou umět v 65 – 70 % tvořit gramaticky správné tvary nominativu plurálu z tvarů nominativu singuláru.

Pro výzkum jsem zvolila Wug test. Po realizaci výzkumu jsem výsledky zpracovala. Na základě zpracovaných výsledků se můj předpoklad se nepotvrdil, protože pouze 45 % vytvořených tvarů nominativu plurálu dětmi je gramaticky správných. Tento výsledek je zapříčiněn spolupůsobením několika vlivů. Jedná se např. o rodinné prostředí, institucionální prostředí (MŠ), styk dětí s mluvními vzory, možnost dětí mluvit se svým okolím, ochotou dětí mluvit se svým okolím, aktivní slovní zásobu dětí i jejich okolí, apod.

U maskulin animat zakončených v nominativu singuláru na -d, -ch, -k, -r a -t dochází v nominativu plurálu (v řeči dospělých) k alternaci -d/-d<sup>ř</sup>-, -ch/-š -, -k/-c-, -r/-ř- a -t/-t<sup>ř</sup>-. U maskulin inanimat (v řeči dospělých) k těmto alternacím nedochází. Děti ve věku čtyř až pěti let vytváří plurálové tvary s alternací -d/-d<sup>ř</sup>-, -ch/-š -, -k/-c-, -r/-ř- nebo -t/-t<sup>ř</sup>- jednak u maskulin animat (např. vlk [vl□k] – vlci [vl□ci]), jednak u maskulin inanimat (např. plot – ploti [plot<sup>ř</sup>i]). Děti této věkové kategorie vytvořily 25 % tvarů (95 tvarů) nominativu plurálu s alternací -d/-d<sup>ř</sup>-, -ch/-š -, -k/-c-, -r/-ř- nebo -t/-t<sup>ř</sup>- a 75 % tvarů (278 tvarů) nominativu plurálu bez alternace -d/-d<sup>ř</sup>-, -ch/-š -, -k/-c-, -r/-ř- nebo -t/-t<sup>ř</sup>-. Z toho vyplývá, že pro čtyř až pěti leté děti je snazší vytvořit plurálový tvar bez alternace -d/-d<sup>ř</sup>-, -ch/-š -, -k/-c-, -r/-ř- nebo -t/-t<sup>ř</sup>-. Z 95 alternovaných plurálových tvarů je 56 % (53 tvarů – 28 tvarů kategorie slov a 25 tvarů kategorie pseudoslov); přibližně <sup>3</sup>/<sub>5</sub> takto vytvořených plurálových tvarů dětmi jsou gramaticky správná.



Z 278 nealternovaných plurálových tvarů je 35 % (97 tvarů – 59 tvarů kategorie slov a 38 tvarů kategorie pseudoslov); přibližně  $\frac{1}{3}$  takto vytvořených plurálových tvarů dětmi je gramaticky správná.

U maskulin zakončených v nominativu singuláru na -b, -f, -p, -s, -š, -v, -z a -ž se prezentuje znělostní opozice -b/-p, -v/-f, -z/-s a -ž/-š. Ve slovech zakončených v nominativu singuláru na výše zmíněné konsonanty je jejich výslovnost stejná; znělé -b, -v, -z a -ž i neznělé -p, -f, -s a -š se vyslovují v nominativu singuláru nezněle jako -p, -f, -s a -š, ale v nominativu plurálu se znělé -b, -v, -z a -ž vyslovuje zněle a neznělé -p, -f, -s a -š se vyslovuje nezněle. Děti ve věku čtyř až pěti let vytváří plurálové tvary s ne/znělým konsonantem -b, -f, -p, -s, -š, -v, -z a -ž bez ohledu na zakončení na ne/znělý konsonant v nominativu singuláru (např. kov [kof] – kofi [kofi], mastif [mastif] – mastivi [mastivi], lub [lup] – lupi [lupi], vup [vup] – vubové [vubové]). Děti této věkové kategorie vytvořily 37% tvarů (118 tvarů) nominativu plurálu se znělým konsonantem -b, -v, -z a -ž a 63 % tvarů (199 tvarů) nominativu plurálu s neznělým konsonantem -f, -p, -s a -š. Z toho vyplývá, že pro čtyř až pěti leté děti je snazší vytvořit plurálový tvar s neznělým konsonantem -f, -p, -s a -š než se znělým konsonantem -b, -v, -z a -ž. Ze 118 plurálových tvarů se znělým konsonantem je 49 % (58 tvarů – 34 tvarů kategorie slov a 24 tvarů kategorie pseudoslov); přibližně  $\frac{1}{2}$  takto vytvořených plurálových tvarů dětmi je gramaticky správná. Ze 199 nealternovaných plurálových tvarů je 50 % (100 tvarů – 57 tvarů kategorie slov a 43 tvarů kategorie pseudoslov); přibližně  $\frac{1}{2}$  takto vytvořených plurálových tvarů dětmi je gramaticky správná.

Získané poznatky jsou cenné, avšak je těžké je zobecňovat, protože výsledek z těchto (nově) nabytých informací vzniká spolupůsobením mnoha vlivů. Nesmí být opomenut ani fakt, že každé dítě je jedinečnou osobností; každá osobnost se vyvíjí jiným tempem, nabývá v různý čas různé zkušenosti a znalosti, atd.

## Anotace

Příjmení a jméno:	Bc. Irena Kalupová
Vysoká škola:	Univerzita Palackého v Olomouci
Název katedry a fakulty:	Katedra obecné lingvistiky
Název práce:	Problematika neologismů v řeči dětí předškolního věku
Vedoucí práce:	Mgr. Marek Nagy, Ph.D.
Počet stran:	116
Počet příloh:	2
Počet znaků:	125 544 znaků
Počet titulů použité literatury:	39
Klíčová slova:	alternace, děti předškolního věku, dětská řeč, fonologie, gramatika, hlásková alternace, jazyková akvizice, lingvistika, morfologie, neologismy, předškolní výchova, psycholingvistika, řeč, WUG test

Cílem této diplomové práce je zjistit, zda děti ve věku čtyř až pěti let navštěvující mateřskou školu, tvoří tvary nominativu plurálu maskulin z tvarů nominativu singuláru zakončených na -b, -d, -f, -ch, -k, -p, -r, -s, -š, -t -v, -z a -ž gramaticky správné nebo zda vytvářejí i tzv. dětské neologismy.

## Seznam použité literatury

### Publikace:

ALLEN, K. E., MAROTZ, L. R. *Přehled vývoje dítěte: od prenatalního období do 8 let.* Praha: Portál, 2008. ISBN: 978-80-7367-421-2.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.* Brno: Computer press, a.s., 2008. ISBN: 978-80-251-1829-0.

BYTEŠNÍKOVÁ, I. *Rozvoj komunikačních kompetencí u dětí předškolního věku.* Brno: Masarykova univerzita pedagogická fakulta, 2007. ISBN: 978-80-210-4454-8.

GAGARINA, N., GÜLZOW, I. *Frequency Effects in Language Acquisition: Defining the Limits of Frequency as an Explanatory Concept.* Mouton: De Gruyter, 2007, s. 307 – 328. ISBN 978-3-11-097790-5.

HÁLA, B., SOVÁK, M. *Hlas, řeč, sluch: základní věci z anatomie, fyziologie a hygieny hlasového, mluvicího i sluchového ústrojí, z foniatrie, fonetiky, orthoepie, orthofonie atd.* Praha: Česká grafická Unie, 1947

CHALUPA, B. *K teoreticko-metodologickým otázkám experimentu v psychologii.* Brno: Univerzita J. E. Turckyně, 1984.

INGRAM, D. *First language acquisition: Method, description and, explanation.* Cambridge: Cambridge University Press, 1989. ISBN: 0 521 34109 4.

KLENKOVÁ, J., KOLBÁBKOVÁ, E. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte.* Brno: MC, 2003. ISBN: 80-239-0082-X.

KRAUS, J. et al. *Nový akademický slovník cizích slov A – Ž.* Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1351-4.

KUTÁLKOVÁ, D. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči.* Praha: Galén, 2009. ISBN: 978-80-7262-5987.

KUTÁLKOVÁ, D. *Vývoj dětské řeči krok za krokem.* Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1026-9.

LECHTA, V. *Symptomatické poruchy řeči u dětí.* Praha: Portál, 2011. ISBN: 978-80-7367-977-4.

- LOTKO, E. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN: 80-244-0720-5.
- NEBESKÁ, I. *Úvod do psycholingvistiky*. Praha: H & H, 1992. ISBN: 80-8546-775-5.
- OHNESORG, K. *Druhá fonetická studie o dětské řeči*. Praha: SPN, 1959.
- OHNESORG, K. *Fonetická studie o dětské řeči*. Praha: FF Univerzity Karlovy, 1948.
- OHNESORG, K. *Naše dítě se učí mluvit*. Praha: SPN, 1959.
- OHNESORG, K. *O mluvním vývoji dítěte*. Praha: Jednota českých filologů, 1948.
- PAČESOVÁ, J. *Řeč v raném dětství*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1979.
- PAČESOVÁ, J. *Vývoj dětské řeči v předškolním věku: (logopedická prevence I.)*. Brno: Krajský pedagogický ústav, 1987.
- PECCEI, J. S. *Child language: A resource book for students*. New York: Routledge, 2006. ISBN: 0-415-28103-2.
- PETR, J. et al. *Mluvnice češtiny I, Fonetika, fonologie, morfonologie a morfemika, tvoření slov*. Praha: Academia, 1986.
- PRŮCHA, J. *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN: 978-80-247-3603-7.
- RYBÁR, J., KVASNIČKA, V. a FARKAŠ, I. *Jazyk a kognícia*. Bratislava: Kalligram, 2005. ISBN 80-7149-716-9.
- SCHWARZ-FRIESEL, M. *Úvod do kognitivní lingvistiky*. Praha: Dauphin, 2009. ISBN: 978-80-7272-155-9.
- SKARNITZL, R. *Znělostní kontrast nejen v češtině*. Praha: Epocha, 2011. ISBN: 978-80-7425-113-9.
- SOVÁK, M. *Logopedie předškolního věku*. Praha: SPN, 1989.
- STERNBERG, R. J. *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál, 2009. ISBN: 978-80-7367-638-4.
- STRAŠÍKOVÁ, B. *Z dětských mudrosloví: specifické znaky dětské psychiky*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN: 80-7184-996-0.
- UHER, J. *Pátý sjezd (první slovanský) pro výzkum dítěte v Brně 28. – 31. října 1933*. Brno: Stálý výbor pro pořádání sjezdů pro výzkum dítěte, 1934.

ZÄHME, V. *Co by děti měly znát: odhalování dětských světů, rodičovské omyly, co o svých dětech možná nevíte*. Čestlice: Rebo Productions, 2005. ISBN: 80-7234-420-X.

ŽIŽKOVÁ, R. *K rozvíjení poznání, myšlení a řeči dětí předškolního věku*. Praha: SPN, 1982.

### **Články:**

CAPRIN, Claudia a Maria Teresa GUAISTI. The acquisition of morphosyntax in Italian: A cross-sectional study. In: *Applied linguistics*. Cambridge: Cambridge university press, 2009, s. 23 – 52. ISSN 0142-7164.

PAČESOVÁ, J. Speech patterns in the emerging grammar. In: *Sborník prací filosofické fakulty brněnské univerzity A31*. 1983, roč. 32, s. 7 – 14.

ŠEFČÍK, O. Alternace konsonantů v češtině: fonotaktické a morfonologické modelování systému. In *Čeština – univerzália a specifika 5: Sborník 5. mezinárodního setkání bohemistů v Brně 13. – 15. 11. 2003*. Praha: Lidové noviny, 2004. s. 441 – 447. ISBN: 80-7106-659-1.

ŠEFČÍK, O. Popis alternací jako prostředek modelace vokalického subsystému češtiny. In: *Sborník prací filosofické fakulty brněnské univerzity A51*. 2003, roč. 52, s. 99 – 110. ISSN: 0231-7567.

### **Webové stránky:**

BERKO GLEASON, J. THE CHILD'S LEARNING OF ENGLISH MORPHOLOGY. In: *CHILDES – Child Language Data Exchange System* [online]. 18 Oct, 2003 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://childes.psy.cmu.edu/topics/wugs/wugs.pdf>.

VUŽŇÁKOVÁ, K. *Ostravská univerzita v Ostravě* [online]. 2006 – 2012 [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://www.osu.cz/fpd/kcd/hoste/slovotvorba.doc>.

ZAMUNER, T. S., KERKHOFF, A. a FIKKERT, P. Acquisition of Voicing Neutralization and Alternations in Dutch. In: *Prof.Dr.P.Fikkert* [online]. © 2002 – 2007 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: [http://www.fikkert.com/Publications/6.%20ZKF\\_BU\\_2006.pdf](http://www.fikkert.com/Publications/6.%20ZKF_BU_2006.pdf).

## Seznam zkratek

A	dítě vytvořilo gramaticky správný tvar nominativu plurálu
hláska/hláska (př. d/d')	dítě vyslovilo měkčenou hlásku, která je na pomezí hlásky před lomítkem a hlásky za lomítkem (s/š – [š <sup>20</sup> ]), příp. hlásku, která při výslovnosti dítěte zní na začátku jako hláska před lomítkem a končí jako hláska za lomítkem (d/d' – [dd'])
M	dítě vytvořilo tvar nominativu plurálu, u kterého nelze určit jeho gramatickou ne/správnost
MŠ	mateřská škola
N	dítě vytvořilo gramaticky špatný tvar nominativu plurálu
Npl	nominativ plurálu
Npl = Nsg	tvar nominativu plurálu je shodný s tvarem nominativu singuláru
Npl ≠ Nsg	tvar nominativu plurálu je odlišný od tvaru nominativu singuláru
Npl gram. nesprávný	tvar nominativu plurálu gramaticky špatný
Npl gram. správný	tvar nominativu plurálu gramaticky správný
Nsg	nominativ singuláru
X	dítě vytvořilo tvar nominativu plurálu, který je shodný s tvarem nominativu singuláru
Z	dítě vytvořilo tvar nominativu plurálu, který nebyl v souladu se zadáním experimentu

---

<sup>20</sup> š = měkké s

## Seznam tabulek

Tabulka 1	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova bumov .....	37
Tabulka 2	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova člik .....	38
Tabulka 3	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova dakomet.....	38
Tabulka 4	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova holub .....	39
Tabulka 5	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kikiped .....	39
Tabulka 6	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kov .....	40
Tabulka 7	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova lenochod.....	40
Tabulka 8	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova lub .....	41
Tabulka 9	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova mastif .....	41
Tabulka 10	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova ocelot .....	42
Tabulka 11	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova plot.....	42
Tabulka 12	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova pomed .....	43
Tabulka 13	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova přechod .....	43
Tabulka 14	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova putof.....	44
Tabulka 15	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova suk .....	44
Tabulka 16	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova sup .....	45
Tabulka 17	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova šizet.....	45
Tabulka 18	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova vup .....	46
Tabulka 19	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova archar .....	46
Tabulka 20	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova burunduk .....	47
Tabulka 21	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova čelik .....	47
Tabulka 22	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova dikobraz .....	48
Tabulka 23	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova hakater.....	48

Tabulka 24	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova hroch .....	49
Tabulka 25	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova konipas.....	49
Tabulka 26	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova lotach.....	50
Tabulka 27	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova mrož.....	50
Tabulka 28	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova plech .....	51
Tabulka 29	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova ripoš .....	51
Tabulka 30	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova sunar .....	52
Tabulka 31	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova šimes .....	52
Tabulka 32	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova tabonach .....	53
Tabulka 33	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova taker .....	53
Tabulka 34	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova teřez .....	54
Tabulka 35	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova tonoluš.....	54
Tabulka 36	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova vazenuž .....	55
Tabulka 37	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova čáp.....	55
Tabulka 38	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova dudlík.....	56
Tabulka 39	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova houf.....	56
Tabulka 40	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova hulkák .....	57
Tabulka 41	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova cháp.....	57
Tabulka 42	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kalikúd .....	57
Tabulka 43	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kloub .....	58
Tabulka 44	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kohout .....	58
Tabulka 45	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kout .....	58
Tabulka 46	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kvílák .....	59
Tabulka 47	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova mokomét .....	59
Tabulka 48	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova páv .....	59
Tabulka 49	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova ráb .....	60
Tabulka 50	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova soud.....	60



Tabulka 51	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova strakapoud.....	61
Tabulka 52	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova šúd.....	61
Tabulka 53	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova šúf.....	61
Tabulka 54	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova zúv .....	62
Tabulka 55	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova drét.....	62
Tabulka 56	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova hrách .....	63
Tabulka 57	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kolouch .....	63
Tabulka 58	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kříž.....	64
Tabulka 59	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova lakapír .....	64
Tabulka 60	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova lumík.....	64
Tabulka 61	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova netopýr.....	65
Tabulka 62	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova pamelích.....	65
Tabulka 63	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova pás.....	66
Tabulka 64	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova safír .....	66
Tabulka 65	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova sarěž .....	66
Tabulka 66	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova sráz.....	67
Tabulka 67	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova sumýš.....	67
Tabulka 68	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova šechěš.....	68
Tabulka 69	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova tenofír.....	68
Tabulka 70	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova vozadích .....	68
Tabulka 71	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova žamis.....	69
Tabulka 72	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova žičíz.....	69
Tabulka 73	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova arp.....	70
Tabulka 74	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova barb.....	70
Tabulka 75	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova červ .....	71
Tabulka 76	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova čird .....	71
Tabulka 77	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova dort.....	72

Tabulka 78	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova fart.....	72
Tabulka 79	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova ferk.....	73
Tabulka 80	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova chrt.....	73
Tabulka 81	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kird.....	73
Tabulka 82	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova kord.....	74
Tabulka 83	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova krb.....	74
Tabulka 84	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova krk.....	75
Tabulka 85	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova leopard .....	75
Tabulka 86	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova nuzorf.....	76
Tabulka 87	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova sejf .....	76
Tabulka 88	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova srp .....	77
Tabulka 89	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova šart .....	77
Tabulka 90	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova žavorv .....	77
Tabulka 91	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova bagr .....	78
Tabulka 92	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova daberš.....	78
Tabulka 93	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova firch.....	79
Tabulka 94	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova jebirz .....	79
Tabulka 95	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova kelž.....	80
Tabulka 96	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova mamirz .....	80
Tabulka 97	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova pilch .....	80
Tabulka 98	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova plch .....	81
Tabulka 99	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova plž.....	81
Tabulka 100	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova prokr .....	82
Tabulka 101	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova puls.....	82
Tabulka 102	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova togr .....	82
Tabulka 103	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova trs.....	83
Tabulka 104	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova tygr .....	83

Tabulka 105	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova verš.....	84
Tabulka 106	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova vlk .....	84
Tabulka 107	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u slova vrch .....	84
Tabulka 108,	Schopnost dětí tvořit nominativ plurálu u pseudoslova zerk.....	85

## Seznam grafů

Graf 1	Počet slov a pseudoslov v jednotlivých sadách .....	85
Graf 2	Počet slov a počet pseudoslov v jednotlivých sadách .....	86
Graf 3	Počet tvarů nominativu plurálu slov a pseudoslov ne/lišících se od nominativu singuláru, nesplňujících zadání .....	87
Graf 4	Počet tvarů nominativu plurálu slov a počet tvarů nominativu plurálu pseudoslov ne/lišících se od nominativu singuláru, nesplňujících zadání ...	87
Graf 5	Počet gramaticky ne/správných a zkomolených tvarů nominativu plurálu ..	88
Graf 6	Počet gramaticky ne/správných a zkomolených tvarů nominativu plurálu slov a počet gramaticky ne/správných a zkomolených tvarů nominativu plurálu pseudoslov .....	89
Graf 7	Počet tvarů nominativu plurálu maskulin animat a inanimat .....	90
Graf 8	Počet tvarů nominativu plurálu maskulin animat a inanimat slov a pseudoslov .....	90
Graf 9	Zakončení nominativu plurálu finálou -ové a -i, jiné zakončení .....	92
Graf 10	Zakončení nominativu plurálu slov a pseudoslov finálou -ové a -i, jiné zakončení .....	93
Graf 11	Tvary nominativu plurálu s konsonantem ne/alternovaným, ne/znělým a ostatním .....	94
Graf 12	Gramaticky ne/správné tvary nominativu plurálu s konsonantem ne/alternovaným a ne/znělým .....	95
Graf 13	Gramaticky správné tvary nominativu plurálu slov a pseudoslov s konsonantem ne/alternovaným a ne/znělým .....	95

## Seznam příloh

Příloha č. 1 Průvodní dopis pro rodiče testovaných dětí

Příloha č. 2 Dotazník pro rodiče testovaných dětí

Příloha č. 3 Přehled položek v jednotlivých sadách

**Vážení rodiče,**

**dovoluji si Vás oslovit a požádat Vás o spolupráci.**

**Jmenuji se Irena Kalupová, jsem studentkou 5. ročníku Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a studuji obor Obecná lingvistika a teorie komunikace.**

**Chtěla bych Vás poprosit o souhlas ke spolupráci Vašich dětí na výzkumu, který bude sloužit pro studijní účely související s vypracováním mé diplomové práce na téma Problematika neologismů v řeči dětí předškolního věku. Výzkum bude probíhat pomocí obrázkového testu, tzv. WUG testu. Dítěti se ukáže jedna kartička s obrázkem jednoho předmětu a ten předmět mu bude pojmenován (např. obrázek psa – PES) a potom se mu ukáže druhá kartička, na níž budou dva stejné předměty a dítě doplní název předmětu v množném čísle (např. obrázek dvou psů – PESI/PSI). Cílem výzkumu je zjistit, jakým způsobem používají předškolní děti gramatiku českého jazyka.**

**Zároveň bych Vás chtěla požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který bude zpracován a použit jako podklad pro mou diplomovou práci.**

**Všechny údaje budou zpracovány anonymně a budou použity pouze pro účely mé diplomové práce.**

**Děkuji Vám za vstřícnost, Vaši ochotu, čas a spolupráci.**

Souhlasím s tím, aby se moje dítě (jméno, příjmení) ..... zúčastnilo  
jazykového výzkumu prováděného v mateřské škole ....., Přerov.

Podpis .....

---

Vážení rodiče, žádám Vás o zodpovězení následujících otázek.

Dotazník bude zpracován naprosto anonymně.

---

**Věk dítěte**

..... let ..... měsíců

**Sourozenci dítěte**

dítě je jedináček

dítě má sourozence

sourozenec č. 1: pohlaví ..... věk ..... let

sourozenec č. 2: pohlaví ..... věk ..... let

sourozenec č. 3: pohlaví ..... věk ..... let

**Místo bydliště**

Přerov – město

místní část Přerova

vesnice

**Má Vaše dítě diagnostikovanou řečovou vadu? (breptavost, dysartrie , dyslálie, koktavost, atd.)**

ne  ano

Pokud ano, uveďte jakou:

breptavost (rychlá mluva s komolením slov)  dysartrie (porucha výslovnosti některých hlásek)

koktavost  dyslálie (špatná výslovnost sykavek s, c, aj.)

jiná řečová vada .....

**Vaše dítě vyrůstá v jazykovém prostředí**

jednojazyčném (v rodině se mluví jenom česky)

vícejazyčném (čeština + jiný jazyk) uveďte cizí jazyk .....

**Doba, po kterou dítě navštěvuje mateřskou školu**

první rok  druhý rok  třetí rok

**Dítě již navštěvovalo jesle před nástupem do mateřské školy**

ano

ne



**Nejvyšší dosažené vzdělání rodičů (jiných osob) v domácnosti**

**Vzdělání matky:  
partnera/partnerky:**

**Vzdělání otce:**

**Vzdělání**

základní

základní

základní

střední

střední

střední

vysokoškolské

vysokoškolské

vysokoškolské

**V případě, že Vaše dítě má níže uvedené příbuzné, uveďte, jak často se s nimi setkává zpravidla**

**A** denně

**B** týdně

**C** měsíčně

**D** čtvrtletně

**E** půlročně

**F** ročně

**G** méně často než ročně

**H** nesetkává

se s nimi

dospělí<sup>21</sup>

A

B

C

D

E

F

G

H

děti<sup>22</sup>

A

B

C

D

E

F

G

H

---

<sup>21</sup> prarodiče, teta/strýc, aj.

<sup>22</sup> sestřenice/bratranec, aj.

**Přehled položek v jednotlivých sadách**

Příloha č. 3

**Sada 1**

*slova*

holub

kov

lenochod

mastif

ocelot

plot

přechod

suk

sup

**Sada 3**

čáp

dudlík

houf

kloub

kohout

kout

páv

soud

strakapoud

*pseudoslova*

bumov

člík

dakomet

kikiped

lub

pomed

putof

šizet

vup

hulkák

cháp

kalikúd

kvílák

mokomét

ráb

šúd

šúf

zúv

**Sada 2**

*slova*

archar

burunduk

dikobraz

hroch

konipas

mrož

plex

ripoš

sunar

**Sada 4**

hrách

kolouch

kříž

lumík

netopýr

pás

safír

sráz

sumýš

*pseudoslova*

čelik

hakater

lotach

šimes

tabonach

taker

teřez

tonoluš

vazenuž

drét

lakapír

pamelích

sarěž

šechěš

tenofír

vozdách

žamís

žičíz

**Sada 5**

červ	arp
dort	barb
chrt	čird
kord	fart
krb	ferk
krk	kird
leopard	nuzorf
sejf	šart
srp	žavorv

**Sada 6**

bagr	daberš
plch	firch
plž	jebirz
puls	kelž
tygr	mamirz
trs	pilch
verš	prokr
vlk	togr
vrch	zerk

## Seznam poznámek

---

a Období křiku se dělí na období křiku a období broukání.

b Období žvatlání se dělí na období pudové, období napodobivé a rozumění řeči.

c Období prvního slova se dělí na období prvního slova, období slovo-věta a období fyziologické nemluvnosti.

d Období počátků a původu řeči se dělí na období tvoření prvních slov, období samostatného tvoření slov a období tvoření vět a složitějších větných konstrukcí.

e Období žvatlání se dělí na období napodobování a období rozumění řeči.

f Jazykový cit je schopnost hodnotit a tvořit jazykové projevy gramaticky správné; opírá se o neuvědomované osvojení normy.

g Jazykový cit je/bývá plně rozvinut až v době primárního vzdělávání.

h Někdy se za mezní věkovou hranici považuje dva/dva a půl roku a šest let.

i <http://www.osu.cz/fpd/kcd/hozte/slovotvorba.doc>

Od narodenia po začiatok školskej dochádzky dieťa používa reč na základe podvedomého využívania jazyka – deti sa neučia o jednotlivých jazykových javoch, učia sa intuitívne vycítiť pravidlá fungovania jazyka prostredníctvom počúvania a používania reči dospelými, t. j. napodobňovaním. Aj keď reč nemožno separovať od jazyka – dospelí nevyhnutne uplatňujú v reči, ktorou pôsobia na dieťa, pravidlá jazyka – tie však, takpovediac, predkladajú dieťaťu postupne. ... V predškolskom veku sa teda u detí primárne rozvíja ústna, rečová komunikácia, ktorej predpokladom je rozvoj výslovnosti zrozumiteľnosti reči a intuitívne používanie pravidiel jazyka, teda aj slovotvorných pravidiel. Tak je dieťa schopné používať nielen normované slová, ale i tvoriť okazionalizmy, vrátane kompozít.

j Správne pojmenovanie = pojmenovanie v súlade s jazykovou normou dospelých.

k Krátké vokály a, e, i, o, u.

l Dlouhé vokály á, é, í, ú, diftong ou.

m Konsonanty g, j, l, r.

n Mateřská škola, ulice Dvořákova; Mateřská škola, ulice Kratochvílova; mateřská škola Radost, ulice Kozlovská; Mateřská škola, ulice Kouřilkova.

o Věk čtyř až pěti let u dětí odpovídá přibližně prostřednímu/druhému oddělení v mateřských školách.